

**A Szent István Egyetem Diplomás Pályakövető
Felmérésének kutatási eredményei**

**SZIE - DPR
2018 TAVASZ**

**A Szent István Egyetem Diplomás
Pályakövető Felmérésének kutatási
eredményei**

SZIE-DPR 2018 tavasz

Készítette: Dr. Bruder Emese

Szerző: Dr. Bruder Emese egyetemi adjunktus

Szerkesztette: Lajkó Istvánné, Szélesné Koska Marianna,
Tehetséggondozási és Karrier Iroda
az ábrákat szerkesztette Dr. Bruder Emese

Szakmai lektor: Dr. Vinogradov Szergej egyetemi docens

Borítót készítette: Lajkó Istvánné, Szélesné Koska Marianna

Az elemzés kizárólag zárt körben használható, kereskedelmi forgalomba nem kerülhet.

Minden jog fenntartva.

© Szent István Egyetem, Tehetséggondozási és Karrier Iroda, 2020

Tartalom

1. Előszó	4
2. A kutatás módszertana.....	6
2.1 Aktív hallgatók felmérése.....	7
2.2 Az abszolutóriumot szerzett hallgatók felmérése	10
3. Az abszolutóriumot szerzett hallgatók körében végzett felmérés eredményei	13
3.1 Út az abszolutóriumig.....	14
3.2 Az abszolutórium utáni időszak	26
3.3 Út a munka világába	38
3.4 Munkaerőpiaci részvétel.....	46
3.5 Munkával való elégedettség	59
4. Az aktív hallgatók körében végzett felmérés eredményei	64
5. Összegzés	72
6. Melléklet – Táblázatok	75
7. Ábrák jegyzéke	85
8. Táblázatok jegyzéke	88
9. Felhasznált irodalom.....	91

1. Előszó

A Szent István Egyetem által 2009-ben elnyert TÁMOP támogatás elvárásainak eleget téve, 2010-től kezdődően minden tavasszal online kérdőíves kutatást végzünk az aktív hallgatók, továbbá az egy, három és öt éve végzett diákok körében. A pályázat keretében megvalósult az a Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR), amely bevezetése óta törvényi erőre emelkedett, hiszen a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet annak elvégzését írja elő minden felsőoktatási intézmény számára.

A felmérés célja egy jól használható és országosan egységes módszertan alapján bevezetett vizsgálat, amely alapján nyomon tudjuk követni az általunk képzett diplomás szakemberek munkaerőpiaci életútját, illetve hogy megismerjük a képzés és a karrier kapcsolatát. A felsőoktatás szereplőinek egyre erőteljesebben megjelenő igénye, hogy a képzés sikeres lezárását követően is tudomása legyen a főbb eseményekről, tendenciákról, amelyek révén képesek ösztönözni a végzetteket az oktatási szolgáltatásaik újravásárlására, illetve a visszajelzések révén jobban meg tudnak felelni a jelenleg is a képzési rendszerben lévők igényeinek, elvárásainak (SIPOS 2014).

Jelen tanulmánnyal célunk a Szent István Egyetemen végzett felmérés eredményeinek disszeminációja, mely hasznos információkat tartalmaz a pályaválasztás, illetve intézményválasztás előtt álló

diákoknak és szüleiknek, az intézmény vezetésének, az oktatási tevékenységet végző munkatársaknak, a szakvezetőknek illetve a Szent István Egyetem vállalati partnereinek egyaránt.

A DPR jövőképét pályázat lezárta után az Oktatási Hivatal alakítja. A hivatal munkatársai pilot jelleggel kísérletet tettek a diplomás pályakövető felmérés központi megvalósítására. A pilot kutatás a 2016-ban abszolutóriumot szerzettekre terjedt ki. A Felsőoktatási Pályakövetés során a hivatal alkalmazza az adminisztratív adatbázisok egyesítésének előnyeit, mely lehetővé teszi, hogy a Felsőoktatási Információs Rendszertől (FIR), Nemzeti Adó- és Vámhivataltól (NAV), illetve egyéb központi szervektől, mint a Pénzügyminisztérium (PM), a Magyar Államkincstár (MÁK) és a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) adatokat vegyen át. A hivatal a kérdőíveket központilag küldte ki a hallgatók (FIR) rendszerben megadott e-mail címére. Az Oktatási Hivatal által végzett pilot kutatás lehetővé teszi például, hogy információt szolgáltatassanak a különböző szakokon végzett hallgatók diplomás munkakörben töltött napjainak számáról anélkül, hogy ezt survey módszerrel meg kellene kérdeznük.

Míndezek alapján elmondható, hogy a DPR jövője átalakulóban van, melynek eredménye - a magas szakmai színvonal megtartása mellett - a jelenleginél is jobban és gyorsabban hasznosuló felmérés lesz.

2. A kutatás módszertana

A Szent István Egyetem a korábbi évek gyakorlatának megfelelően 2018. év tavaszán is online kérdőíves kutatást végzett a Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) keretében.

Az alapsokaságot az egyetem teljes aktív hallgatói állománya és a 2013-ban, 2015-ben illetve 2017-ben abszolutóriumot szerzettek köre képezte. A megkérdezettek körébe a hagyományos egyetemi, főiskolai, az alap-, mester- és osztatlan mesterképzések/egységes osztatlan képzések hallgatói tartoztak bele.

A célsokasági adatokat az intézményi Neptun Egységes Tanulmányi Rendszer szolgáltatta. A végzett hallgatók esetén előfordulhat, hogy egy hallgató több szakon is végzett a vizsgált években. A felmérés során a több szakon is tanuló/végzett hallgatókat csak egyszer vettük figyelembe. Azokat a végzetteket, akik aktív hallgatói státuszban is voltak a felmérés idején, két kérdőívvel kerestük meg, az aktív és a végzett hallgatók kérdőívét is megkapták. Azonban azt a végzett hallgatót, aki több szakon is abszolválta a vizsgált három évben, csak egyszer kerestük meg a végzettek kérdőívével, ebben az esetben a magasabb szintű képzési formát vettük figyelembe.

2.1 Aktív hallgatók felmérése

Az aktív hallgatók köréből a hagyományos egyetemi, főiskolai, az alap-, mester és osztatlan mesterképzések/egységes osztatlan képzések hallgatóit kerestük meg, tehát a felmérés nem terjedt ki a felsőfokú/felsőoktatási szakképzések, doktori képzések és a szakirányú továbbképzések hallgatóira. Az alapsokaságot a Szent István Egyetemen Neptun rendszerének 2018. április 23-ai állapota szerint aktív állományban lévő 7998 hallgató képezte. (Melléklet: 2. és 3 sz. táblázat)

A felmérés a Szent István Egyetem 2017. február 1-jétől fennálló kari struktúrájának megfelelően történt. (Bővebb információ: https://szie.hu/A_Szent_Istvan_Egyetemrol/Preambulum) A Szent István Egyetemből kivált karokra nem terjedt ki az adatgyűjtés.

Vizsgált karok:

1. Agrár- és Gazdaságtudományi Kar (AGK)
2. Élelmiszertudományi Kar (ÉTK)
3. Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (GTK)
4. Gépészmérnöki Kar (GÉK)
5. Kertészettudományi Kar (KERTK)
6. Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar (MKK)
7. Tájépítészeti és Településtervezési Kar (TAJK)
8. Ybl Miklós Építéstudományi Kar (YBL)

A felmérés folyamata:

A Szent István Egyetem Neptun-felelőse 2018. április 23-án leválogatta a felméréshez szükséges aktív és végzett hallgatók adatait a Neptun rendszerből, majd a kutatás módszertani felelőse tisztította a hallgatók adatbázisait. Ezután megtörtént az Oktatási Hivatal Felsőoktatási Elemzési Főosztály által összeállított kérdőívek SZIE alá történő importálása az EvaSys rendszerben, majd a lekérdezéshez szükséges intézményi adatkészletek feltöltése. 2018 májusában került sor a kérdőívek tesztelésére, majd a szükséges javítások elvégzésére. Az aktív hallgatók felmérését 2018. május 4-én indítottuk. A Szent István Egyetem Neptun-felelőse - a Tehetség gondozási és Karrier Iroda által megfogalmazott - Neptun üzenet formájában hívta fel az aktív állományban lévő hallgatók figyelmét az online kérdőíves felmérésre. Ezt követően még két alkalommal, 2018. május 18-án és június 12-én kaptak emlékeztető üzenetet az aktív hallgatók a DPR felmérésről.

Az aktív hallgatók figyelmét a Neptun üzeneten túl a Tehetség gondozási és Karrier Iroda plakátokkal és a hallgatói konzultációk során személyes meggyőzéssel is igyekezett felhívni a kérdőív kitöltésének fontosságára. Az oktató kollégáinkat pedig megkértük, hogy órai keretében adjanak lehetőséget a hallgatóknak a kérdőív kitöltésére.

Az elért arány az aktív hallgatóknál 100% volt. A kitöltési hajlandóság 15,08%, a kérdőívet ténylegesen kitöltők aránya szintén

15,08% (1206 fő) volt a Szent István Egyetem aktív hallgatói esetében. A motivációs vizsgálat esetében a 100%-os elérési arány miatt nem tért el a kitöltési hajlandóság és a kitöltési arány értéke.

A felmérés lezárását (2018. június 20-át) követően a kutatás módszertani felelőse letöltötte az adatállományokat, tisztította és az Oktatási Hivatal Felsőoktatási Elemzési Főosztály előírásainak megfelelően rendezte azokat, majd elkészítette a gyorsjelentéseket.

A mellékletben található táblázatokban tájékozódhatunk a kitöltött kérdőívek számáról különböző bontásokban, illetve az egyes részsokaságok alapsokaságra vetített kitöltési arányairól. (Melléklet: 4., 5., 6. és 7 sz. táblázat)

2.2 Az abszolutoriumot szerzett hallgatók felmérése

A vizsgált alapsokaság a Szent István Egyetem hagyományos egyetemi, főiskolai, alap-, mester és osztatlan mesterképzések/egységes osztatlan képzések 2013-ban, 2015-ben és 2017-ben abszolutoriumot szerzett hallgatói. A felmérés tehát nem terjed ki a felsőfokú/felsőoktatási szakképzések, doktori képzések és a szakirányú továbbképzések hallgatóira.

Az alapsokaságot 8005 hallgató képezte, akik a végzés éve szerint az alábbi módon oszlottak meg: 2013-ban 2672 fő (33,38%), 2015-ben 2604 fő (32,53%), 2017-ben 2729 fő (34,09%) szerzett abszolutoriumot. (Melléklet: 8., 9., 10., és 11. sz. táblázat)

A felmérés a Szent István Egyetem 2017. február 1-jétől fennálló kari struktúrájának (lásd: 2.1 Aktív hallgatók felmérése – Preambulum) megfelelően történt. A Szent István Egyetemből kivált karokra nem terjedt ki az adatgyűjtés.

Vizsgált karok:

1. Agrár- és Gazdaságtudományi Kar (AGK)
2. Élelmiszertudományi Kar (ÉTK)
3. Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (GTK)
4. Gépészmérnöki Kar (GÉK)
5. Kertészettudományi Kar (KERTK)
6. Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar (MKK)
7. Tájépítészeti és Településtervezési Kar (TAJK)
8. Ybl Miklós Építéstudományi Kar (YBL)

A felmérés folyamata:

A Szent István Egyetemen 2013-ban, 2015-ben és 2017-ben végzetek esetében 2018. május 9-10-én indítottuk a felmérést. A Neptun-felelős a Neptun rendszerben megadott e-mail címen kereste meg a végzett hallgatókat. Ezt követően még egy alkalommal, 2018. május 24-én kaptak emlékeztető üzenetet a végzetek.

803 hallgatónak (a végzetek célsokasága 10,03%-ának) azonban vagy nem volt megadva e-mail címe - az Alumni nyilvántartásban sem - vagy már nem működött a megadott e-mail címe. Az el nem ért hallgatók száma 2013-ban végzett hallgatók esetében 626 fő, a 2015-ben abszolutóriumot szerettek esetén 160 fő, a 2017-ben végzetek körében pedig 17 fő.

A felméréseket (aktív, végzett) egységesen 2018. június 20-án zártuk le (akkor töltöttük le a kitöltött kérdőíveket az EvaSys rendszerből). Az eléricsi arány a SZIE-n végzett hallgatóknál 89,97% volt: 2013-ban végzettek esetében 76,57% (2046 fő), 2015-ben abszolutóriumot szerzetteknel 93,86% (2444 fő); 2017-ben végzetteknel pedig 99,38% (2712 fő) volt. A kitöltési hajlandóság 14,55%-ot ért el: 2013-ban végzetteknel 15,69%-ot; 2015-ben végzetteknel 13,26%-ot; 2017-ben végzetteknel pedig 14,86%-ot tett ki. A kérdőívet ténylegesen kitöltők aránya 13,09%-ot tett ki (1048 fő értékelhető módon töltötte ki a kérdőívet) a végzetteknel: 2013-ban végzetteknel 12,01% (321 fő); 2015-ben 12,44% (324 fő); 2017-ben 14,77% (403 fő) volt.

A mellékletben található táblázatokban tájékozódhatunk a kitöltött kérdőívek számáról különböző bontásokban, illetve az egyes részsokaságok alapsokaságra vetített kitöltési arányairól. (Melléklet: 12. és 13. sz. táblázat)

3. Az abszolutóriumot szerzett hallgatók körében végzett felmérés eredményei

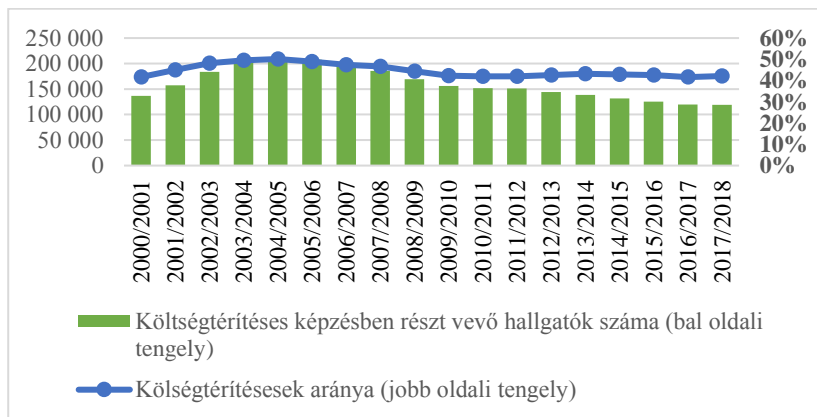
A következőkben a Szent István Egyetemen 2013-ban, 2015-ben és 2017-ben abszolutóriumot szerzett hallgatói felmérés eredményeit követhetjük nyomon. Öt téma köré csoportosítva az eredményeket az alábbiakban az abszolutóriumig vezető út, az abszolutórium utáni időszak, út a munka világába, a munkaerőpiaci-részvétellel és a munkával való elégedettséggel kapcsolatosan tájékozódhatunk. Az eredmények az egyes egyénekre kiszámított súlyok alkalmazásával kerülnek bemutatásra. A súlyozás célja, hogy a minta összetételét minél inkább közelítsük az alapsokaság összetételéhez.

Az ábrák értelmezésénél fontos kiemelni, hogy a lekérdezés időpontja a 2018-as év, és a megkérdezés az egy, három és öt éve végzettekre terjedt ki. Így például a 2013-as abszolutórium azt jelenti, hogy az öt éve végzett hallgatóink aktuális véleményét és munkaerőpiaci helyzetét kérdeztük meg. A vizsgálat célcsoportja a Szent István Egyetem magyar nyelvű képzéseiben részt vevő, hagyományos egyetemi, főiskolai, az alap-, mester- és osztatlan mesterképzések/egységes osztatlan képzések végzett hallgatói.

3.1 Út az abszolutoriumig

A felsőoktatási intézmények finanszírozásában a hallgatói létszámnak kiemelkedő szerepe van. Egyrészt az államilag támogatott hallgatók az utánuk járó állami támogatás formájában járulnak hozzá az intézmény finanszírozásához, az önköltséges (költségtérítéses) hallgatók pedig a befizetett költségtérítésen keresztül segítik az intézmény pénzügyi működését. Az 1. ábra idősorosán mutatja az önköltséges (költségtérítéses) finanszírozási formában tanulók számát, illetve azok arányát 2000 és 2018 között országosan. Az önköltséges (költségtérítéses) finanszírozási formában tanuló hallgatók száma ugyan 2005 óta folyamatos csökkenést mutat, arányuk az összes felsőoktatásban tanuló hallgatóhoz képest nem változott jelentős mértékben.

1. ábra: Az önköltséges (költségtérítéses) finanszírozással tanulók száma és aránya 2000 és 2018 között

Forrás: Oktatási Hivatal Felsőoktatási statisztikai adatok alapján saját szerkesztés

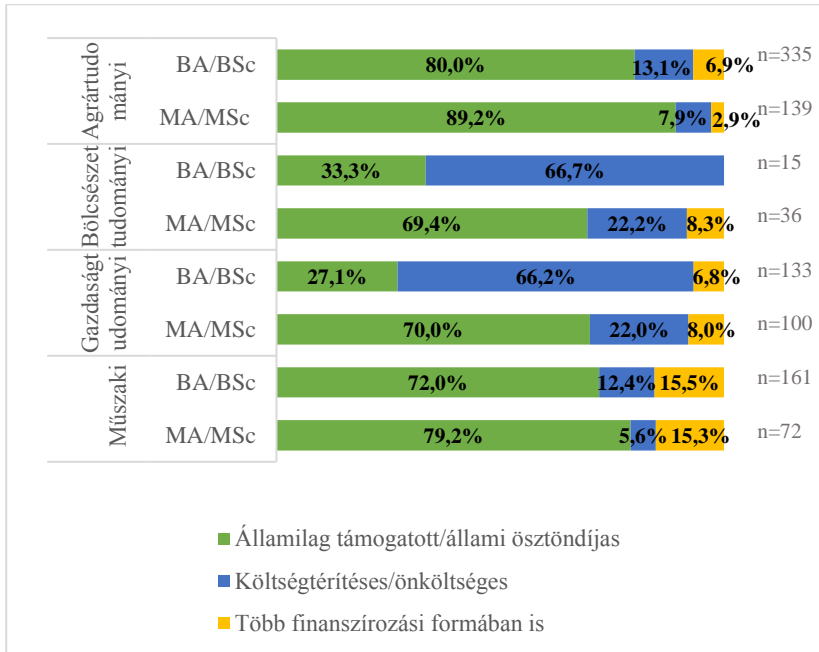
Az intézmény számára ugyan az alapképzések hallgatóinak normatívái jelentik a biztos alapot, ugyanakkor a költségtérítéses (önköltséges) hallgatóktól származó bevétel adja azt a lehetőséget, hogy az intézmény emelje a képzési színvonalat, versenyképes fizetést adjon oktatóinak és a nem oktató kollégáknak, illetve hogy különböző fejlesztéseket hajtson végre (TEMESI 2012).

A költségtérítéses képzések bevételeiről igen kevés adattal rendelkezünk (MÉSZÁROS 2012). Mégis, HAVADI ET AL. (2009) számításai azt igazolják, hogy a bevételek intézménycsoportonként és azokon belül intézményenként is meglehetősen nagy szórást mutatnak. Az ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK (2009) jelentése szerint az OKM (Oktatási és Kulturális Minisztérium) felügyelete alá tartozó felsőoktatási intézmények költségtérítéses bevételei a 2005. évben 29 508,93 millió Ft-ot, 2008-ban pedig 36 181,04 millió Ft-ot tettek ki. Ezek 2005-ben a teljesített összes bevételek 9%-át, 2008-ban 9,4%-át jelentették.

A fentiek mindazt bizonyítják, hogy a finanszírozási kérdések jelentősen befolyásolhatják egy felsőoktatási intézmény működését. Jelen tanulmányban elsőként a finanszírozási formák megoszlásait követhetjük nyomon. Megfigyelhetjük, hogy a különböző finanszírozási formák miképpen jelennek meg a Szent István Egyetem által működtetett képzéseken.

A 2. ábra képzési területenként és képzési forma szerint mutatja az egyes finanszírozási formákban tanuló diákok arányát.

2. ábra: Milyen finanszírozási formában tanult Ön ebben az intézményben, ebben a képzésben? – képzési terület és képzési szint szerinti bontásban

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

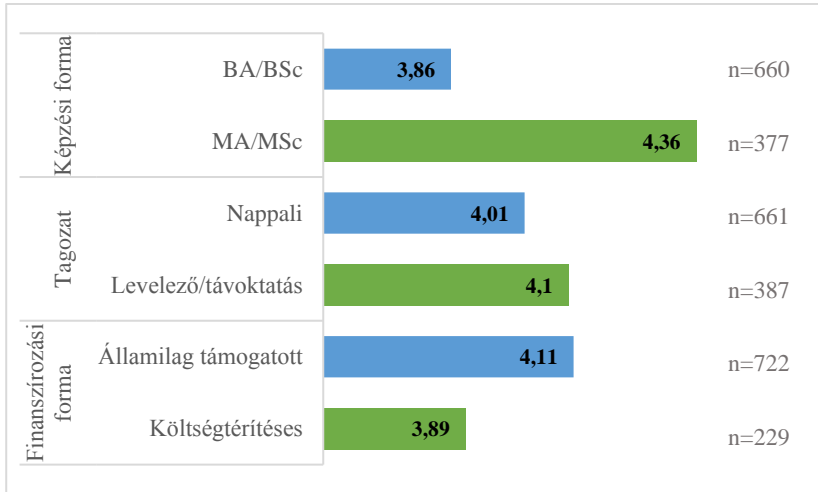
A Szent István Egyetem gazdaságtudományi és bölcsészettudományi képzési területeken legmagasabb az alapképzésben részt vevő hallgatók csoportjában az önköltséges (költségtérítéssel) finanszírozás aránya.

A mesterképzéseken a vizsgált években alig végzett önköltséges (költségtérítéses) hallgató, arányukat tekintve ők a bölcsészettudományi képzési területen vannak leginkább jelen.

Egyes kutatások szerint a hallgatói elégedettség összefüggést mutat az erőfeszítéssel, tehát azzal, hogy a hallgató mekkora erőfeszítést tesz, illetve hajlandó tenni a felsőfokú tanulmányai alatt. WIERS-JENNSEN ET AL. (2002) eredményei azt mutatják, a tanulással töltött órák száma – mint az erőfeszítés egyik lehetséges mutatója – nincs befolyással az elégedettség általános színvonalára. A tandíj kedvezően befolyásolhatja a hallgatói motivációt, a hallgatók inkább tesznek erőfeszítést annak érdekében, amiért áldozatot kell hozniuk (MIHÁLY 2007).

A 3. ábra a hallgatói erőfeszítés egyik, MIHÁLY (2012) által is feltárt lehetséges mérőszámát szemlélteti. Megkérdeztük végzett hallgatóinkat, hogy átlagosan milyen eredménnyel végezték tanulmányaikat.

3. ábra: Átlagosan milyen eredménnyel (osztályzattal) végezte el Ön ezt a szakot? (átlag) - képzési szint, tagozat és finanszírozási forma szerinti bontásban

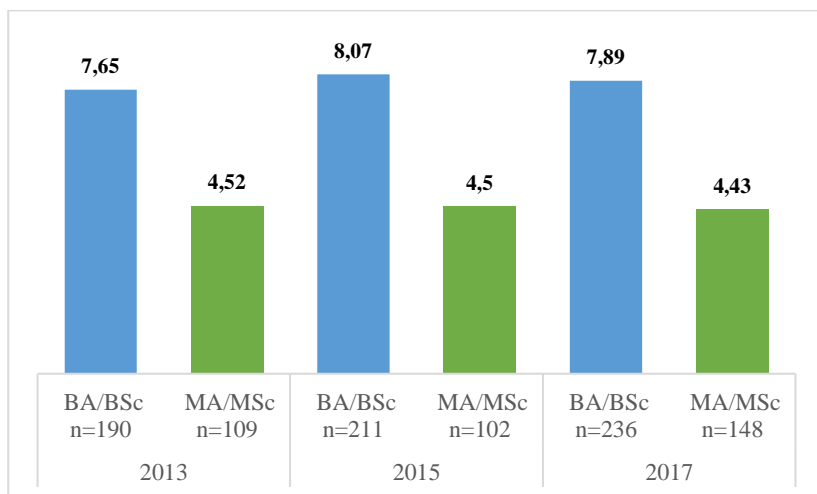

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

Az eredmények azt mutatják, hogy jelentős eltérés van az alapszakon és a mesterszakon végzettek eredményei között. A magasabb képzési szint magasabb elhivatottságot jelent, így jobb tanulmányi eredményt von maga után. Ugyanakkor finanszírozási formák szerint azt tapasztalhatjuk, hogy az államilag támogatott képzésben résztvevő hallgatók magasabb tanulmányi eredménnyel végezték a tanulmányaikat a költségtérítéses (önköltséges) társaikhoz képest. Az eltérés szignifikáns ($p_U < 0,01$). Nem igazolódott be tehát az a feltételezés, hogy a hallgatók több erőfeszítést tesznek azért, amiért fizettek.

A Szent István Egyetem mintatantervei szerint a BA/BSc képzés 7 féléves, míg az MA/MSc képzés 4 féléves képzést jelent. A három végzési évet összesítve az MA/MSc szakosok átlagosan 4,48 (szórás: 1,46) félév, míg a BA/BSc szakosok 7,88 (szórás: 1,97) szemeszter alatt jutnak el az abszolutóriumig.

4. ábra: A szak megkezdése után összesen hány félév alatt jutott el az abszolutóriumig? (átlag) – képzési szint szerinti bontásban

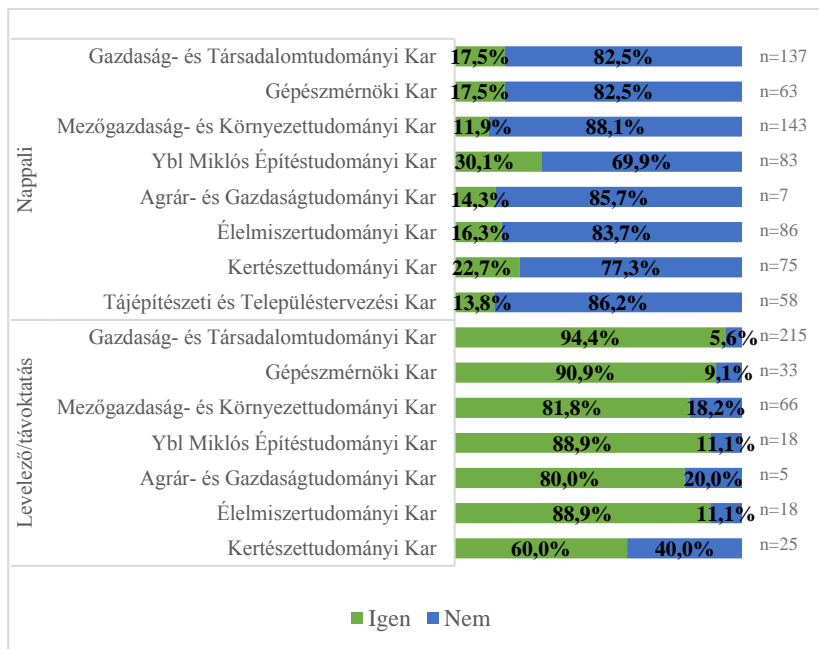
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

Elsőként a MA/MSc képzési szint válaszadóit megfigyelve (4. ábra) azt tapasztaljuk, hogy a 2015-ös végzési év eredménye mutatja a legmagasabb átlagos végzési időt. A képzési időben tendenciaszerű változás nem figyelhető meg, nincs jelentős eltérés az évek között.

Mind BA/BSc mind pedig az MA/MSc szakokon tanulók a hivatalos képzési időt meghaladó idő alatt jutnak el az abszolutóriumig. A BA/BSc szakok esetében szignifikáns eltérés csak a 2013-as és a 2015-ös végzési év eredménye között figyelhető meg. A 2015-ös évben majdnem egy szemeszterrel több idő telik el az abszolutórium megszerzéséig.

A következőkben bemutatjuk, hogy a Szent István Egyetemen végzett hallgatók rendelkeztek-e munkaviszonnyal az abszolutórium megszerzésekor.

5. ábra: Az abszolutórium megszerzésekor rendelkezett Ön főállású munkaviszonnyal (szolgálati jogviszonnyal) – tagozat és kar szerinti bontásban

Ha rátekintünk az 5. ábra eredményeire, akkor azt láthatjuk, hogy a levelező tagozaton végzettek és a nappali tagozatos hallgatók válaszai egymás tükörképét mutatják.

Míg a levelező tagozaton végzett hallgatók túlnyomó része az abszolutórium megszerzésekor már rendelkezett főállású munkaviszonnyal, addig a nappali tagozatos hallgatók többsége pedig nem rendelkezett főállású munkaviszonnyal az abszolutórium megszerzésekor.

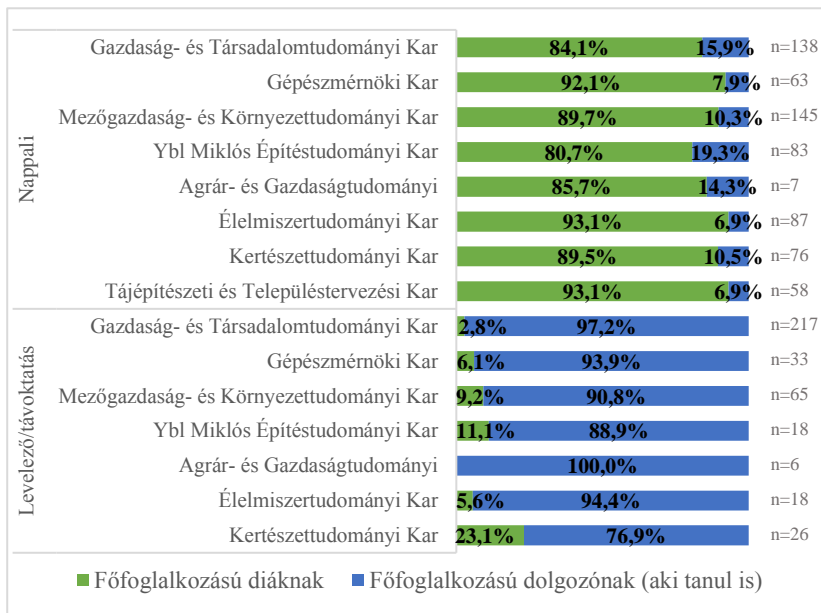
A nappali tagozatosok közül az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatói nyilatkoztak legnagyobb arányban (30,1 %) úgy, hogy az abszolutórium megszerzésekor már volt munkahelyük.

Több ízben jutottunk arra a felismerésre, hogy hallgatóink a tanulmányok mellett fontosnak tartják a munkatapasztalat megszerzését is annak érdekében, hogy a diploma kézhezvételekor ne tapasztalatlanul lépjenek a munkaerőpiacra. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy tanulmányaik alatt hallgatóink minek tekintették magukat inkább, főfoglalkozású diáknak, vagy főfoglalkozású dolgozónak? Ez a kérdés a hallgatói identitást vizsgálja.

Kutatásokból tudjuk, hogy a hallgatói identitás kapcsolatba hozható az elégedettséggel, a szájreklámmal, és az újravásárlási illetve támogatási szándékkal is (AKERLOF - KRANTON, 2002). Ugyanezen összefüggéseket vizsgálta magyar mintán MIHÁLY (2008 és 2009) is, amely vizsgálat során az „akerlofi” hipotézisek részben beigazolódtak.

A 6. ábra tehát arra a kérdésre ad választ, hogy a hallgatói identitás milyen mértékben van jelen a végzett hallgatók körében.

6. ábra: Ön a kérdőív alapjául szolgáló felsőfokú képzése során jellemzően minnek tekintette magát inkább?- tagozat és kar szerinti bontásban (főfoglalkozású diáknak vagy dolgozónak, aki tanul is).

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A hallgatói identitás vizsgálatakor nem meglepő a tagozatonkénti jelentős eltérés. A tagozati bontást kiegészítettük egy kari bontással is, hogy láthassuk az esetleges eltéréseket a különböző karok hallgatói esetén.

Annak ellenére, hogy a klasszikus megítélés szerint a nappali tagozaton tanulók fő feladata a tanulás, mégis egyre több oldalról alátámasztott az a jelenség, hogy a nappali tagozatos hallgatók is dolgoznak a tanulmányaik alatt (SZIKORA, MÁTÉ 2017), illetve a magyar egyetemi hallgatóknak magas a vállalkozókedve is (DUNAY ET AL. 2017).

A nappali tagozaton végzettek közül kimagasló az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatóinak véleménye, akiknek 19,3%-a főfoglalkozású dolgozónak tekintette magát a képzés alatt. A levelező tagozatosok közül pedig a Kertészettudományi Karon végzett hallgatók megítélése tér el leginkább a klasszikus értelmezéstől, hiszen itt a levelező tagozaton tanuló hallgatók 23,1%-a főfoglalkozású diáknak tekintette magát.

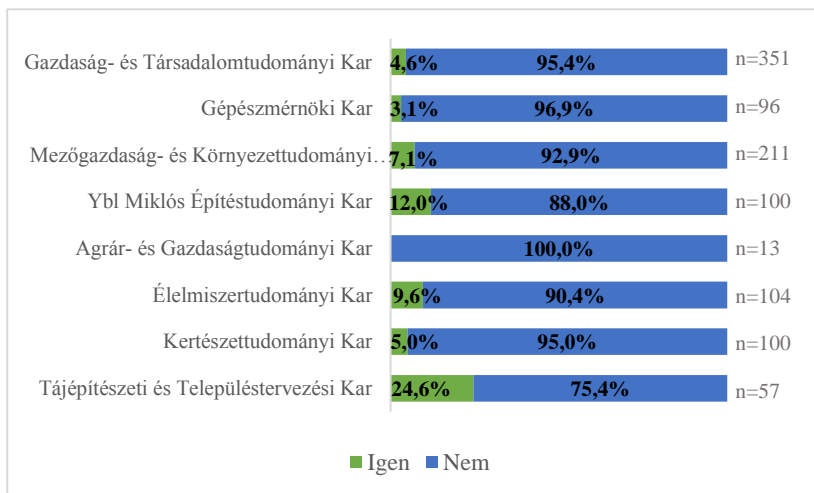
A felsőoktatásban részt vett hallgatók munkaerőpiaci sikeressége bizonyítottnan összefüggésben áll a tanulmányok alatti külföldi tapasztalatszerzéssel .

Azon hallgatók, akik tanulmányaik alatt külföldi képzésben vettek részt, sikereesebbek a munkaerőpiacon.

További vizsgálatok a diákok mentálhigiénés állapotával is összefüggésbe hozták a külföldi tapasztalatszerzést, kutatások kimutatták, hogy a külföldön tanuló magyar diákok pozitívabbnak ítélték meg mentális jóllétüket, mint itthon élő társaik (TÓTH, KOVÁCS 2011).

Európa, és a világ mára oly kicsivé vált, mivel a hallgatói mobilitást célzó pályázati lehetőségek lehetővé teszik, hogy a fiatal egyetemisták külföldi tapasztalatot szerezzenek. Végzett hallgatóink esetén kíváncsiak voltunk arra, hogy tanulmányaik befejezése előtt részt vettek-e külföldi részképzésben.

7. ábra: A kérdőív alapjául szolgáló felsőfokú tanulmányai alatt, a végzettség megszerzése előtt tanult-e hosszabb-rövidebb ideig külföldön? – kar szerinti bontásban

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

A 7. ábra kari bontásban szemlélteti a hallgatók megoszlását aszerint, hogy tanulmányaik alatt részt vettek-e külföldi képzésben.

Ugyan kis elemszámú minta reprezentálja (n=57), de a Tájépítészeti és Településtervezési Kar 2013, 2015 és 2017-ben abszolutóriumot szerzett hallgatói mondták a legmagasabb arányban, hogy tanultak külföldön. Ezt követik az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatói 12,0%-os aránnyal.

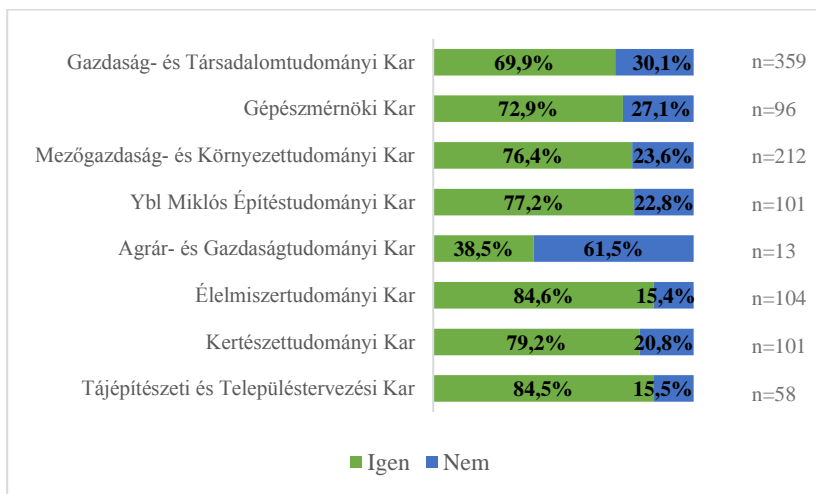
3.2 *Az abszolutórium utáni időszak*

A diplomaszerezés egy nagy mérföldkő a hallgatók részére, mégis sokuk csak részben tudja teljesíteni az ehhez szükséges követelményeket. Nem elég ugyanis a tantárgyakat teljesíteni a szükséges krediteket megszerezni. Meg kell írni a diplomamunkát is, azt meg kell védeni, és egyéb kimeneti feltételeket is teljesíteni kell, mint például az adott szakon előírt nyelvvizsga megszerzése.

Több ezerre tehető azok száma az országban, akiknek az abszolutóriumuk már megvan, ám a záróvizsgát nem sikerült abszolválniuk (EDULINE 2017). Ezen végzetteknek feltehetően csak egy része fogja végül kézhez venni a diplomát, többségük valójában már felhagyott a tanulmányaival, és azt befejezettnek tekinti az abszolutórium megszerzésével, illetve vannak olyan végzettek is, akik éreznek kétségbeesést a diploma megszerzésére, azt azonban valamilyen akadály miatt mégsem tudják megszerezni.

Az alábbiakban megvizsgáljuk, hogy a Szent István Egyetemen végzettekre mi jellemző ezen a téren.

8. ábra: Az abszolutórium után közvetlenül a diplomáját is megszerezte? – kar szerinti bontásban

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

A diploma késedelmes megszerzését karonként vizsgálva (8. ábra) azt tapasztaljuk, hogy három kar eredménye tér el szignifikánsan az összesített eredménytől.¹ A Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, ahol 69,9% azon hallgatók aránya, akik az abszolutórium után közvetlenül diplomájukat is kézhez veszik. Ez az arány

¹ A szignifikáns eltérést a korrigált reziduálisok alapján ellenőriztük. Azon eltéréseket tekintjük szignifikánsnak, ahol a korrigált reziduális abszolút értéke kettő feletti értéket vett fel.

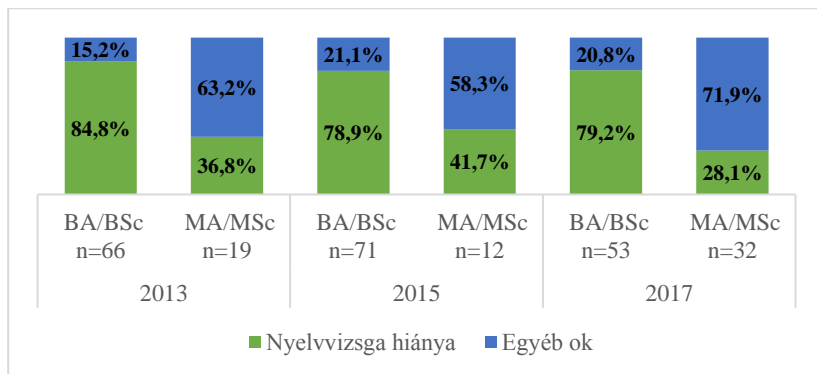
5,1 százalékponttal kevesebb, mint a SZIE összesített eredménye.

Az Agrár- és Gazdaságtudományi Kar eredménye jelentősen elmarad a SZIE többi karán tapasztalt eredménytől, azonban ez az alacsony elemszám miatt csak magas bizonytalansággal vehető figyelembe.

Az Élelmiszertudományi Karon ennek ellenkezőjét tapasztalhatjuk, hiszen itt az elvárt értékhez képest magasabb azok aránya, akik közvetlenül kézhez veszik a diplomát a záróvizsgát követően. Kiemelkedő az Élelmiszertudományi Kar eredménye, ahol 9,7 százalékpont az eltérés a kari és a SZIE összesített eredménye között. Ezen a karon tehát kiemelkedően magas azon hallgatók aránya, akik az abszolutórium után közvetlenül a diplomájukat is megszerzik.

A diploma késedelmes megszerzésének leggyakoribb oka a nyelvvizsga hiánya. Ez természetesen másként alakul a két képzési formában végzett hallgatók esetén.

9. ábra: Mi volt a késedelmes diplomaszerezés oka? – képzési forma szerinti bontásban

Megjegyzés: abszolutórium után diplomát nem szerzők válasza.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

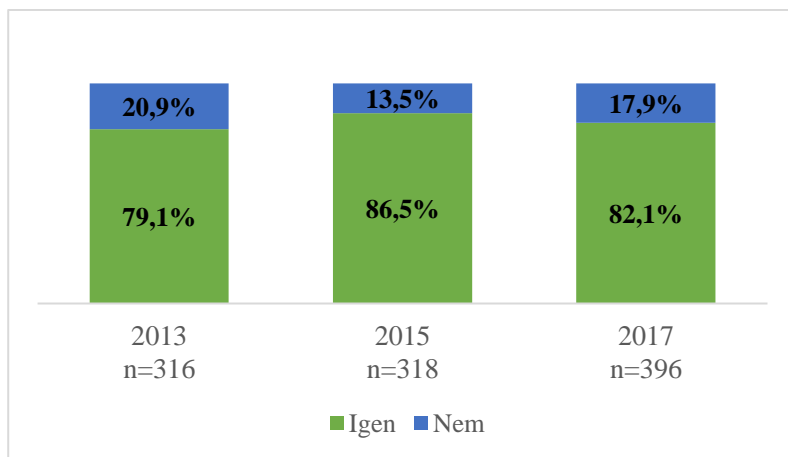
A BA/BSc szakokon tanuló hallgatók késedelmes diplomaszerezésének egyértelműen a legfőbb oka a nyelvvizsga hiánya.

A BA/BSc szak abszolválásakor tehát ezek a hallgatók nem rendelkeztek a szak által elvárt nyelvtudással, és ezt a tudást a képzés alatt sem sajátították el. Az MA/MSc szakok esetében – ha a hallgató olyan szakot választott – már a bemenetkor teljesíteni tudta a mester szak kimeneti nyelvvizsga követelményét, hiszen ez az alapszakos diploma megszerzésékor is követelmény volt. Az MA/MSc szakok esetében tehát nem a nyelvvizsga a késedelmes diplomaszerezés legfőbb oka. Azok az abszolvált MA/MSc-s hallgatók, akik egyéb okokat is megemlítettek a kérdés megválaszolásakor, legtöbbször arra

hivatkoztak, hogy diplomamunkájukat nem tudták elkészíteni, illetve munkahelyi elfoglaltságaikat is többen megemlítették.

A munkaerőpiacon nemcsak a nyelvtudás jelent előnyt, hanem a szakmai tapasztalat is. A munkaadók szívesebben vesznek fel olyan fiatal munkatársat, akinek van már valamennyi munkatapasztalata. A hallgató és a munkaadók közötti kapcsolatok kialakítására nagyon jó lehetőséget teremt a szakmai gyakorlat (MUNKÁCSY, 2004). Ez a fajta együttműködés a hallgatók és a vállalatok között jó alkalmat teremt a személyes kapcsolat kialakítására, egymás megismerésére, adott esetben a jövőbeni munkaerő „kinevelésére” (FARKASNÉ KURUCZ ET AL. 2010). Ennek fontosságát a bolognai rendszerben a BA/BSc hallgatók kötelező szakmai gyakorlata is bizonyítja.

10. ábra: A kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai alatt részt vett-e a tanulmányok részét képező kötelező szakmai gyakorlaton?

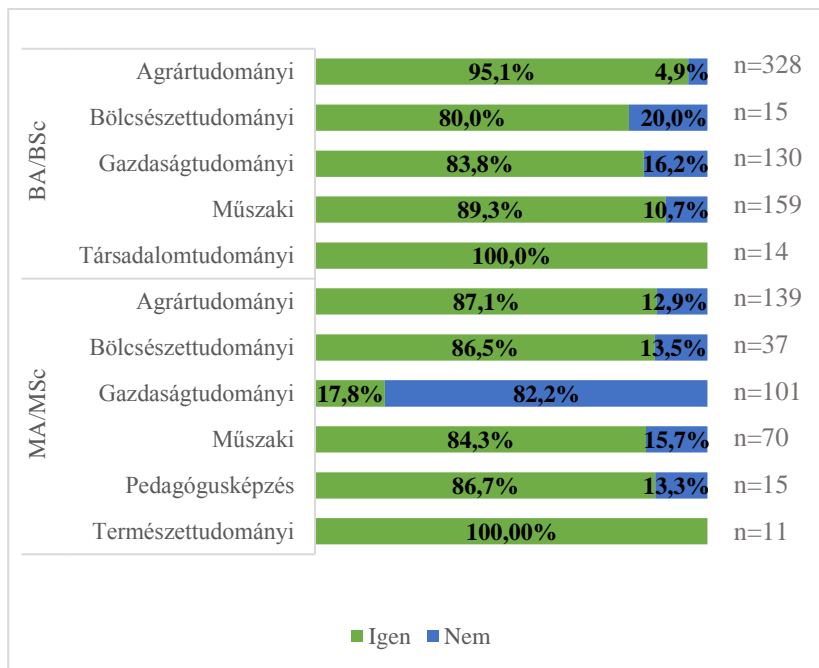

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 10. ábra nem mutat jelentős eltérést az egyes végzési évek között a tekintetben, hogy a hallgatók milyen arányban vettek részt szakmai gyakorlaton a képzés alatt. A kötelező szakmai gyakorlat hasznos tapasztalathoz juttatja a hallgatókat, mely akár az első munkahely megtalálásához is hozzájárulhat.

Eltéréseket inkább úgy figyelhetünk meg, ha a képzési formákat külön vesszük szemügyre. Ezt láthatjuk a következő ábrán, kiegészítve a képzési terület információival.

11. ábra: A kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai alatt részt vett-e a tanulmányok részét képező kötelező szakmai gyakorlaton? – képzési szint és képzési terület szerinti bontásban

Megjegyzés: kötelező szakmai gyakorlaton részt vett válaszadók.

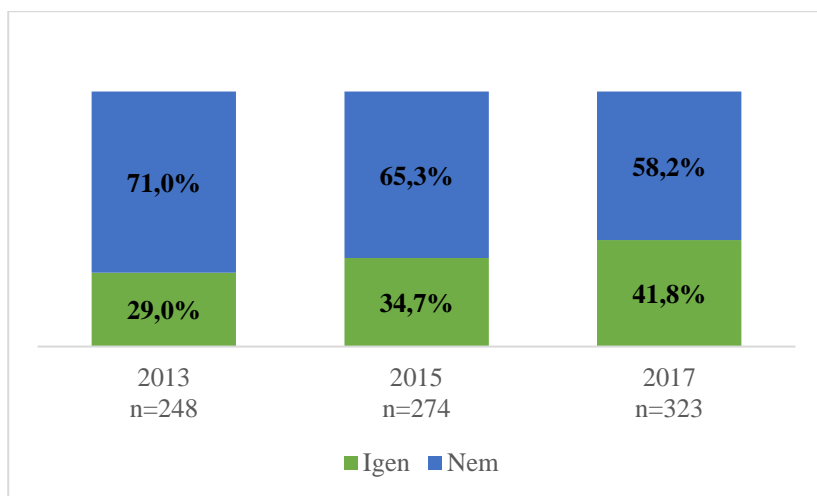
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 11. ábra képzési területenként mutatja, hogy BA/BSc és MA/MSc hallgatók milyen arányban vettek részt kötelező szakmai gyakorlaton. Az ábra jól mutatja, hogy az MA/MSc hallgatók a gazdaságtudományi területen alacsony arányban vettek részt kötelező szakmai gyakorlaton.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy ezen hallgatók szakmai gyakorlat nélkül végzik a képzést, ugyanis nagy részük (76,2%) úgy nyilatkozott, hogy a képzés alatt végzett szakmai munkát.

A szakmai gyakorlat hozzásegítheti a végzetteket az első munkahelyhez is, ezt tükrözi a következő ábra. Azok közül, akik kötelező szakmai gyakorlaton vettek részt, sokakat a vállalat később alkalmazott is.

12. ábra: Gyakorlati helyén a későbbiekben alkalmazták-e?

Megjegyzés: kötelező szakmai gyakorlaton részt vett válaszadók.

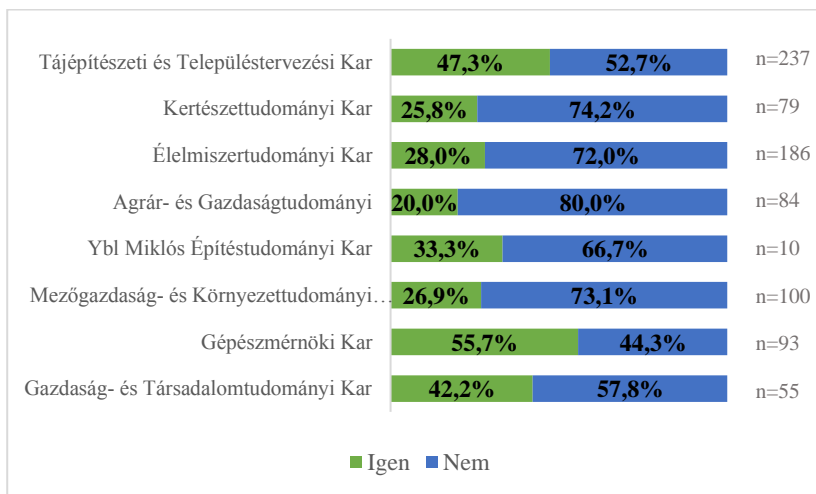
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A kötelező szakmai gyakorlat egyértelműen pozitív hozadéka, hogy a hallgatót később ugyanazon a helyen alkalmazzák.

A 12. ábra azt szemlélteti, hogy ez milyen arányban történik meg a végzettek körében. A 2013-ban végzettek esetén 29% volt ez az arány, míg a 2017-ben végzettek körében ez már 41,8%-ra emelkedett.

Számos munkaadó jó lehetőséget lát az átmeneti, esetleges munkaerőhiány mérséklésére a szakmai gyakorlatos foglalkoztatásával, és amennyiben a gyakornok munkájával, hozzáállásával meg van elégedve, végzés után jó eséllyel szerződést is ajánl neki.

13. ábra: Gyakorlati helyén a későbbiekben alkalmazták-e? – kar szerinti bontásban

Megjegyzés: kötelező szakmai gyakorlaton részt vett válaszadók.

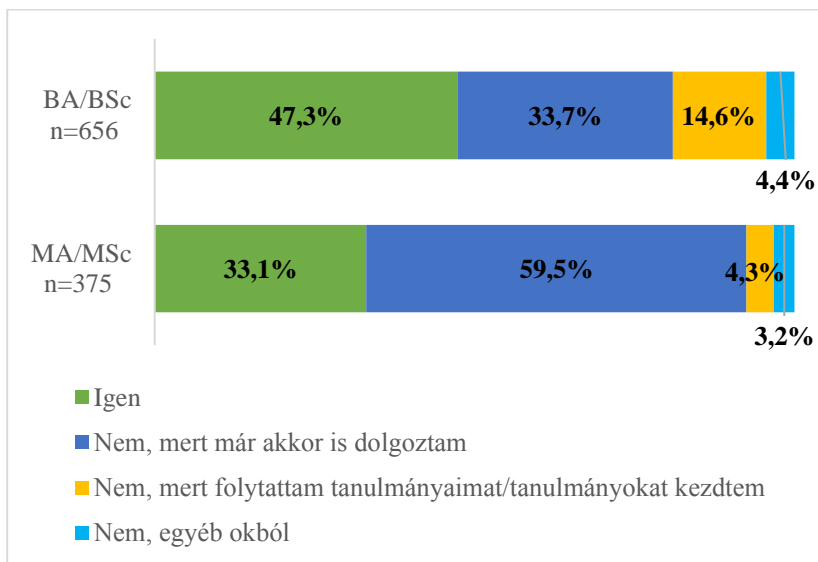
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 13. ábra azt szemlélteti, hogy az egyes karokon végzett hallgatókat milyen arányban alkalmazták a későbbiekben a szakmai gyakorlati

helyükön, ebben legsikeresebbek a Gépészmérnöki Kar hallgatói, mert végzettjei között 55,7% azok aránya, akiket végzés után a gyakorlati helyükön alkalmaztak. Magas arányt tapasztalunk még a Tájépítészeti és Településtervezési Kar és a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar végzettjei tekintetében is.

Az abszolutóriumot szerzett hallgatókat megkérdeztük, hogy abszolválás után közvetlenül kerestek -e munkát. Itt jelentős eltérés tapasztalható a BA/BSc és MA/MSc hallgatók között.

14. ábra: Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül keresett-e munkát? – képzési forma szerinti bontásban

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

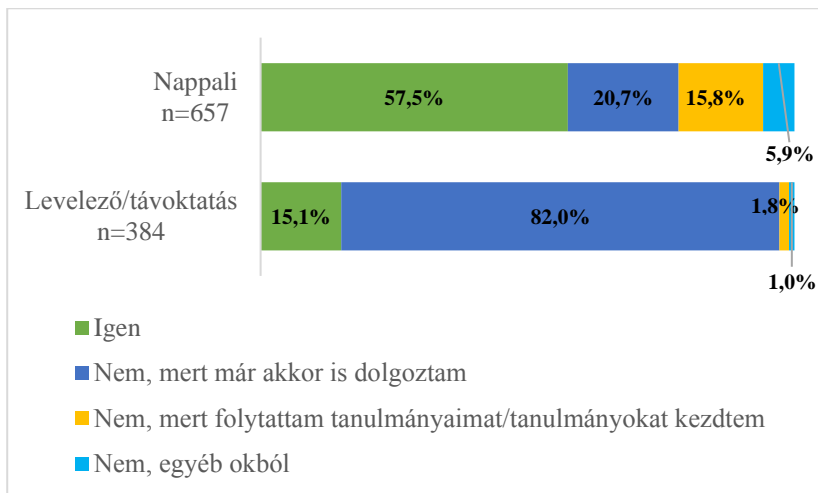
A BA/BSc szakokon végzett 656 válaszadó 47,3%-a az abszolutórium megszerzése után közvetlenül elkezdett munkát keresni, 33,7% pedig azért nem keresett munkát, mert már az abszolutóriumkor is dolgozott (14. ábra). A BA/BSc szakokon végzettek 14,6% nyilatkozott úgy, hogy azért nem keresett munkát, mert további tanulmányokat folytatott végzés után.

Az MA/MSc képzési formában végzettekre jellemző, hogy magas számban már az abszolutóriumkor is dolgoztak. 59,5%-uk nyilatkozott úgy, hogy azért nem keresett munkát az abszolutórium után, mert már akkor is volt munkája.

A tanulás melletti munkavégzés sok esetben túlterheltséghez, a teljesítmény csökkenéséhez, stresszhez és kudarcélményhez vezet (JANET-VERNON, 2007). A stresszt leggyakrabban az okozza, hogy a hallgatónak nehéz a prioritásokat helyesen megtalálni.

Ebben a kérdésben legfőbb különbséget azonban képzési forma szerint figyelhetünk meg (15. ábra). A levelező/távoktatásban résztvevő hallgatók nagy részét nem érinti az abszolutórium utáni munkakeresés, hiszen ők munka mellett végzik tanulmányaikat. A nappali tagozatosok 57,5%-a azonban közvetlenül az abszolutórium megszerzése után elkezdett munkát keresni.

15. ábra: Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül keresett-e munkát? – tagozat szerinti bontásban

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

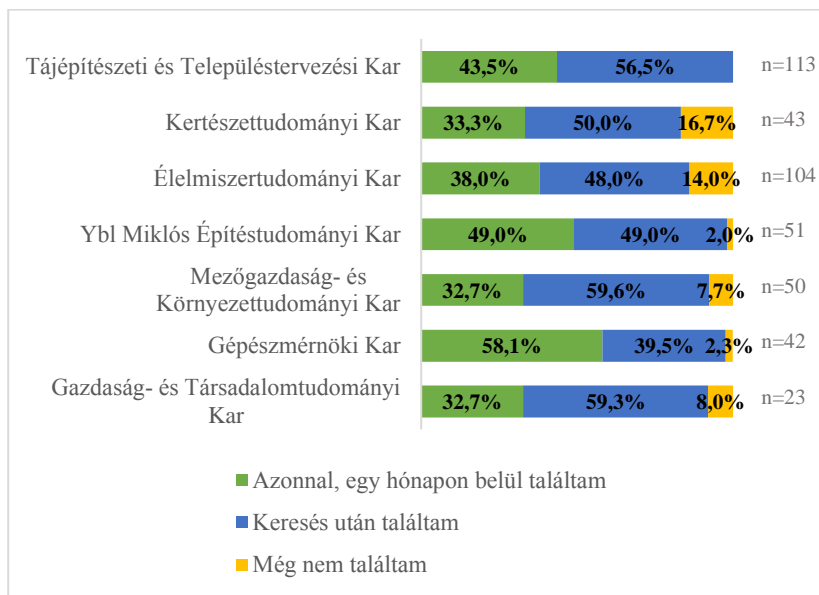
3.3 Út a munka világába

A következő fejezetben azt a kérdés járjuk körül, hogy a végzett hallgatók első munkahelyére mi volt jellemző, hogyan jutottak hozzá, illetve milyen mértékben tekinthető ez a munka szakterületen végzett tevékenységnek.

Az első szűrőkérdés az abszolutórium utáni elhelyezkedési esélyek vizsgálatakor, hogy a hallgató egyáltalán keresett-e munkát az abszolutórium után, vagy esetleg már rendelkezett azzal az abszolutórium megszerzésekor. A következőben csak azon végzettek válaszait vizsgáljuk, akik kerestek munkát az abszolutórium után.

A munkakeresés akkor mondható igazán sikeresnek, ha az egy megkötött munkaszerződéssel végződik. Megvizsgáltuk, hogy ebben hogyan teljesítettek a Szent István Egyetem egyes karain végzett hallgatók.

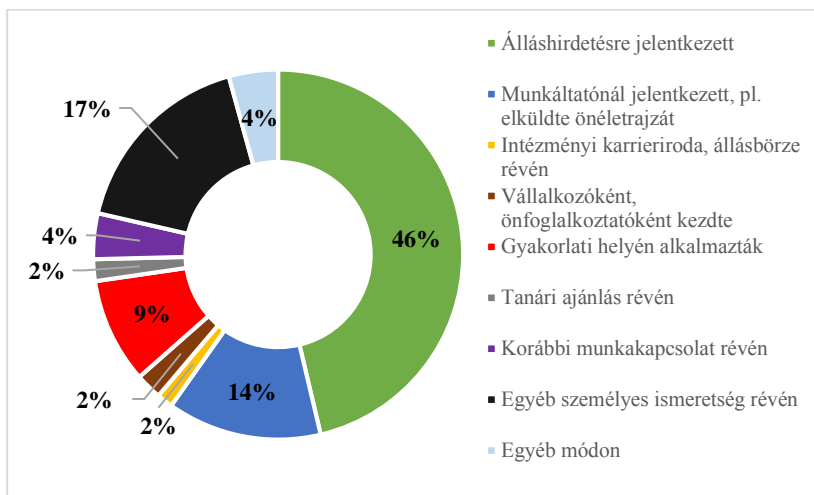
16. ábra: Az abszolutórium megszerzése után talált-e munkát?

Megjegyzés: az abszolutórium után munkát kereső válaszadók. Az Agrár- és Gazdaságtudományi Kar az alacsony elemszám miatt nem szerepel az ábrán.
 Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 16. ábra kari bontásban mutatja be, hogy a 2013-ban, 2015-ben és 2017-ben végzett hallgatók milyen sikerrel találtak munkát az abszolutórium után. Az ábra csak azon hallgatók válaszait tartalmazza, akik kerestek munkát ebben az időszakban. A Gépészmérnöki Kar végzettjeinek többsége, (58,1%-a) szinte azonnal, vagy 1 hónapon belül talált munkát, további 39,5%-uk pedig rövid keresés után találta meg a munkahelyét.

17. ábra: Hogyan jutott az abszolutórium utáni első munkájához

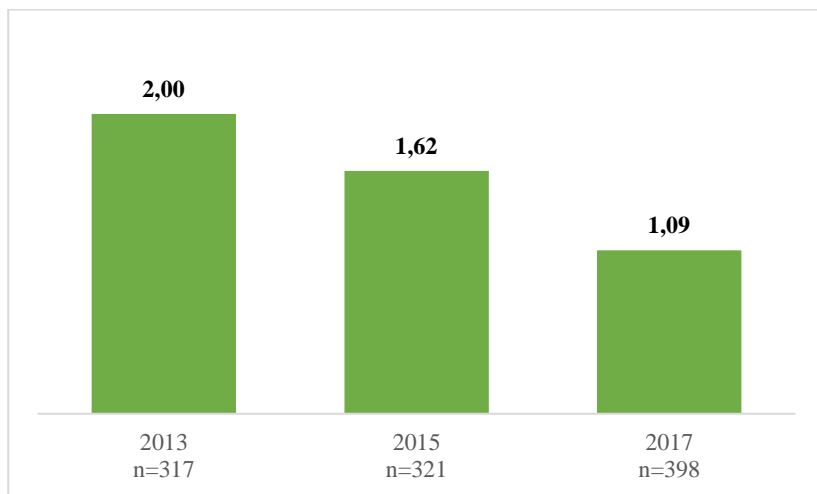
n=456

Megjegyzés: az abszolutórium után munkát kereső válaszadók
Forrás: a DPR 2018-es tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A végzett hallgatók legnagyobb része (46%) álláshirdetés útján jutott az abszolutórium utáni első munkájához. Sokan vannak, akik nem álláshirdetésre jelentkeztek, hanem egyszerűen elküldték önéletrajzukat egy vállalatához, és így sikerült felhívni magukra a figyelmet. Úgy tűnik a személyes ismeretség sem elhanyagolható munkakeresési stratégia, a végzetek 17%-a személyes kapcsolat útján jutott első munkahelyéhez.

A következőkben megvizsgáljuk, hogy a végzettség megszerzése óta hány munkahelyük volt végzettjeinknek.

18. ábra: Ennek a végzettségnek a megszerzése óta összesen hány főállású munkahelye, munkaviszonya volt Önnek, a jelenlegivel együtt?

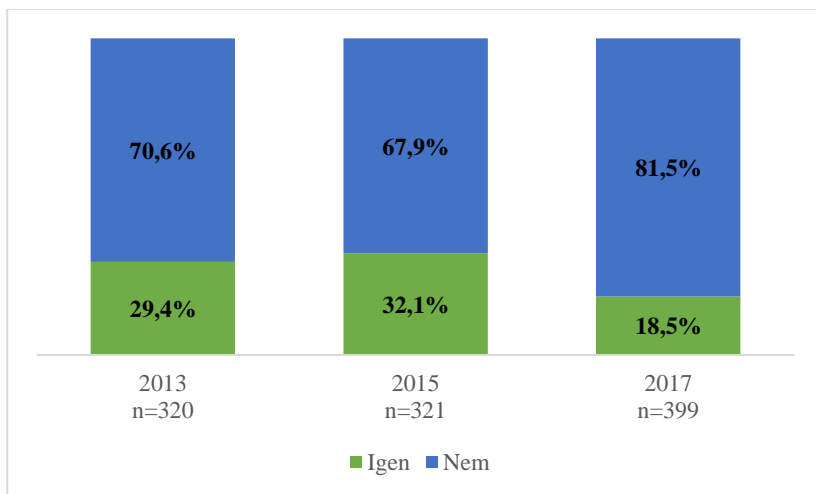
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 18. ábra a Szent István Egyetemen végzettek munkaerőpiaci helyzetét mutatja be abból a szempontból, hogy hány főállású munkahellyel rendelkeztek az abszolutórium óta. Nem elhanyagolható információ, hogy a 2013-ban végzettek többsége legalább egyszer már váltott munkahelyet. Az, hogy valaki az első munkahelyéről megy nyugdíjba, ma már semmiképp sem tekinthető általános jelenségnek, sőt inkább kivételes.

A következőkben azt a kérdést vizsgáljuk, hogy hallgatóink voltak-e munka nélkül a végzés óta.

Esetünkben munkanélkülinek tekintjük azokat a végzett hallgatókat, akik a felmérés erre vonatkozó kérdésére azt a választ adták, hogy voltak munkanélküliek a végzettség megszerzése óta függetlenül attól, hogy azt regisztrált vagy nem regisztrált státuszban töltötték.

19. ábra: Ennek a végzettségnek a megszerzése óta volt-e munkanélküli?

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

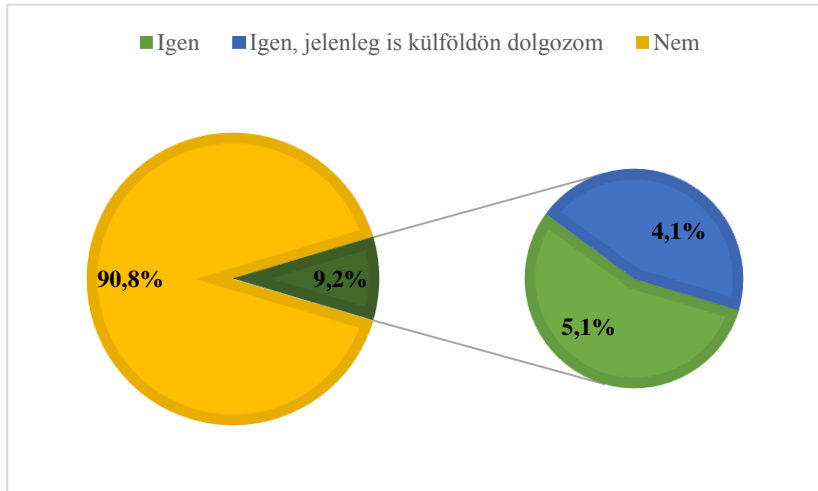
A 19. ábra adataiból mindhárom vizsgált évben azt láthatjuk, hogy a Szent István Egyetemen végzett hallgatók túlnyomó többsége a végzettség megszerzése óta nem volt munkanélküli.

A 2013-ban végzettek 70,6%-a, a 2015-ben végzettek 67,9%-a, a 2017-ben végzetteknek pedig 81,5%-a nem volt munkanélküli a végzettség megszerzése óta.

Számos kutatásból tudjuk, hogy a piacképes diplomával, szakmával rendelkezők másoknál nagyobb valószínűséggel döntenek a külföldi munkavállalás mellett. Az iskolai végzettség egyszerre több – a migrációs hajlandóságot potenciálisan befolyásoló – ismérvre ható tényező (BLASKÓ, GÖDRI 2014). Ugyanis a magas iskolai végzettség általában együtt jár nyelvtudással, valamint olyan készségek birtoklásával, amelyek elősegítik az információszerzést, és a lehetőségek felismerését.

Kíváncsiak voltunk tehát arra, hogy hallgatónk a végzés óta dolgoztak-e külföldön.

20. ábra: A kérdőív alapjául szolgáló felsőfokú végzettség megszerzését követően dolgozott-e hosszabb-rövidebb ideig külföldön?

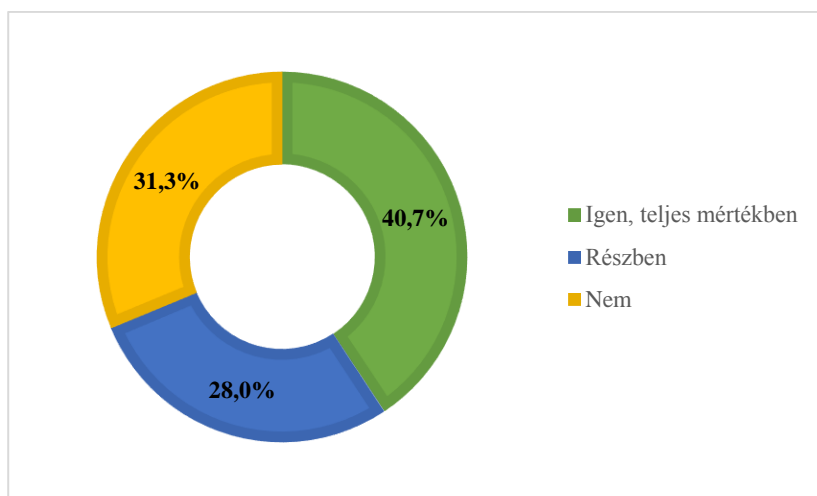

n=1029

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 20. ábra azt szemlélteti, hogy a válaszadó végzett hallgatók az abszolutórium megszerzése óta dolgoztak-e külföldön. Az eredményekből az látszik, hogy a külföldi munkavállalás a válaszadók kevesebb, mint 10%-ára jellemző, az összes válaszadó közül pedig 4,1%-a nyilatkozott úgy, hogy a felmérés idején is külföldön dolgozott.

21. ábra: Ez a munka/ezek a munkák kapcsolódtak-e a felsőfokú végzettségéhez?

n=94

Megjegyzés: a végzettség megszerzése óta külföldön dolgozott válaszadók.
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 21. ábra eredményei azt mutatják, hogy a végzett hallgatók külföldi munkavállalásuk során csak részben végeztek a végzettségükhöz kapcsolódó munkát. 31,3%-uk úgy nyilatkozott, hogy ez a munka nem kapcsolódott a végzettségéhez, és további 28%-uk pedig azt mondta, hogy külföldön végzett munkájuk csak részben felelt meg felsőfokú végzettségüknek, szaktudásuknak.

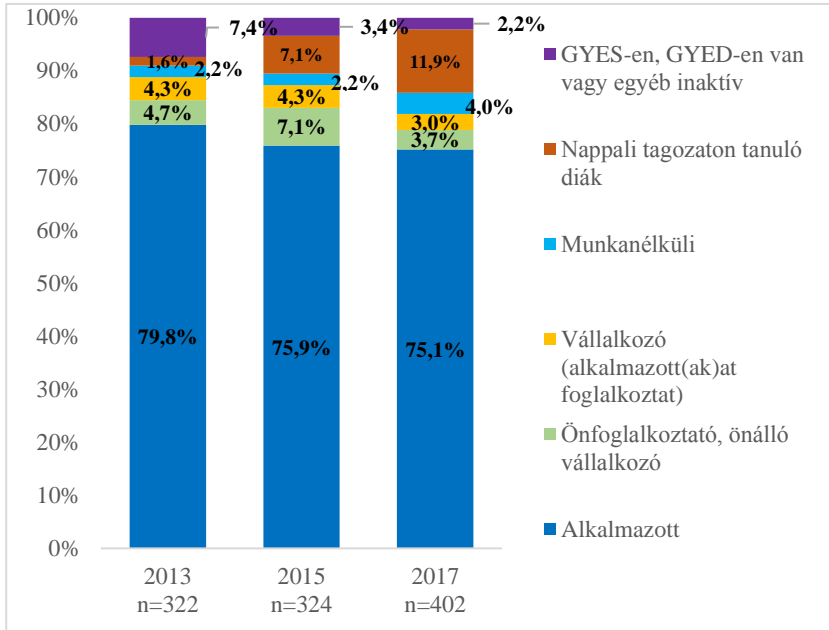
3.4 Munkaerőpiaci részvétel

A diplomás pályakövető felmérés kiterjedt a hallgatók felméréskori munkaerőpiaci helyzetének vizsgálatára is.

Ezen a témán belül azt is vizsgáltuk, hogy milyen arányban helyezkednek el a végzett hallgatók az állami szférában. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy jelenlegi munkahelyük illeszkedik-e az intézményünkben elvégzett szakterülethez, illetve hogy milyen mértékben használják az itt megszerzett tudást munkájuk, mindennapi feladataik során; továbbá hogy milyen bért tudnak realizálni a munkaerőpiacon. Szerettük volna megtudni, hogy hogyan értékelik az általuk végzett munka társadalmi presztízsét, szakmai előmeneteli lehetőségüket, illetve anyagi megbecsültségüket. Arról is készítettünk kimutatást, hogy a Szent István Egyetemen végzettek mely ágazatban helyezkednek el legnagyobb számban.

A végzett hallgatók felméréskori munkaerőpiaci helyzetét megvizsgálva, a 22. ábra alapján jól látható, hogy a Szent István Egyetemen végzettek többsége a felmérés idején alkalmazásban állt.

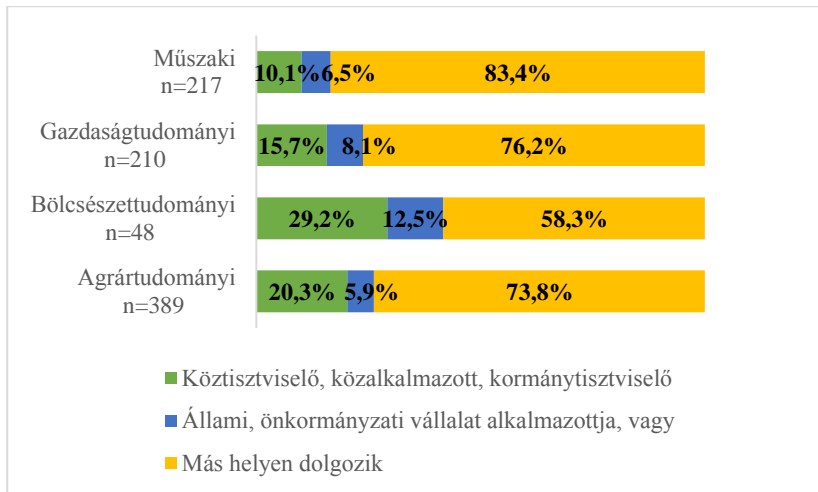
22. ábra: Mi az Ön jelenlegi fő munkaerőpiaci státusza?

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A végzettek több mint 70%-a alkalmazottként dolgozik jelenlegi munkahelyén. Mindhárom vizsgált év hallgatói között jelen vannak az önfoglalkoztatók és vállalkozók is; akik közül akad, aki alkalmazottakat is foglalkoztat. A munkanélküliséggel való érintettség – az erre a kérdésre adott válaszok alapján – a frissdiplomások esetén 5,6%-ra tehető.

23. ábra: Közsférában történő foglalkoztatás

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahellyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 23. ábra arra a kérdésre ad választ, hogy az intézményünkben végzett hallgatók jelenleg milyen arányban dolgoznak a közsférában. Ezt képzési területenként mutatjuk be, mert feltételezhető, hogy képzési területenként eltérés tapasztalható.

A bölcsészettudományi területen szerzett végzettséggel rendelkező hallgatók a többi területhez képest kiemelkedően nagy számban (29,2%) köztisztviselőként, közalkalmazottként vagy

kormánytisztviselőként dolgoznak, míg ugyanez az arány jóval alacsonyabb a műszaki területen végzettek esetében (10,1%).

Az eredmény természetesnek mondható, hiszen a bölcsészettudományi területen végzett hallgatók inkább az oktatásban helyezkednek el, míg a műszaki végzettségűekre ez nem jellemző. A gazdaságtudományi és agrártudományi végzettséggel rendelkezők eredményei között nincs szignifikáns különbség. A Szent István Egyetem számára fontos információt nyújthat a képzések tervezésekor, hogy végzett hallgatói milyen mértékben használják a képzés során elsajátított tudást a munkahelyükön. Erre a kérdésre a végzett hallgatók egytől ötig terjedő skálán válaszolhattak. Ennek átlagait szemléltetjük a következő ábrán.

24. ábra: Milyen mértékben használja jelenlegi munkájában a kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai során elsajátított tudást, megszerzett készségeket? – kar szerinti bontásban

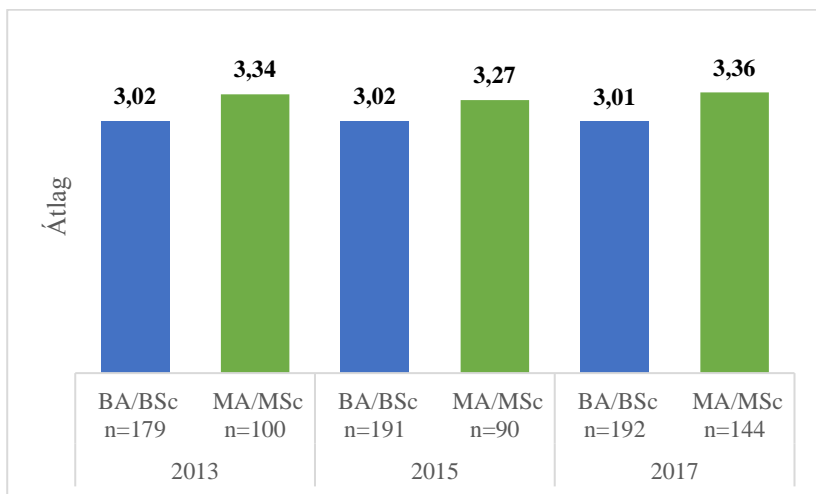

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahellyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 24. ábra azt mutatja, hogy kar szerinti bontásban miként vélekednek a végzett hallgatók arról a kérdésről, hogy a munkavégzésükhöz milyen mértékben van szükség a tanulmányaik során megszerzett tudásra. Az Ybl Miklós Építéstudományi Karon végzett hallgatók használják átlagosan a legnagyobb mértékben a megszerzett ismereteket, ők az egytől ötig terjedő skálán átlagosan 3,83-re értékelték a megszerzett szakterületi tudás hasznosságát.

25. ábra: Milyen mértékben használja jelenlegi munkájában a kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai során elsajátított tudást, megszerzett készségeket? (1-egyáltalán nem; 5-teljes mértékben) – képzési forma szerinti bontásban

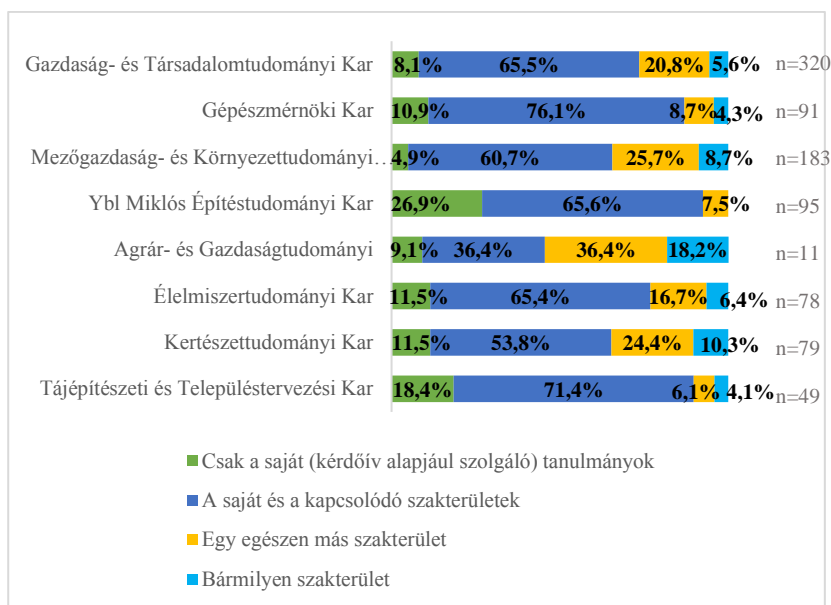

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahellyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

Képzési formánként vizsgálva ugyanezt, újabb eltéréseket tapasztalhatunk. Mindhárom vizsgált évfolyamból az MA/MSc képzési szinten végzetek voltak azok, akik magasabb átlagpontszámot adtak tanulmányaik és megszerzett ismereteik szükségességére. Az alapképzésben végzetek válasza az egytől ötig terjedő skálán a hármas átlaghoz közelítettek.

26. ábra: Véleménye szerint milyen szakterületen végzett tanulmányok felelnek meg legjobban ennek a munkának? – kar szerinti bontásban

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahelyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

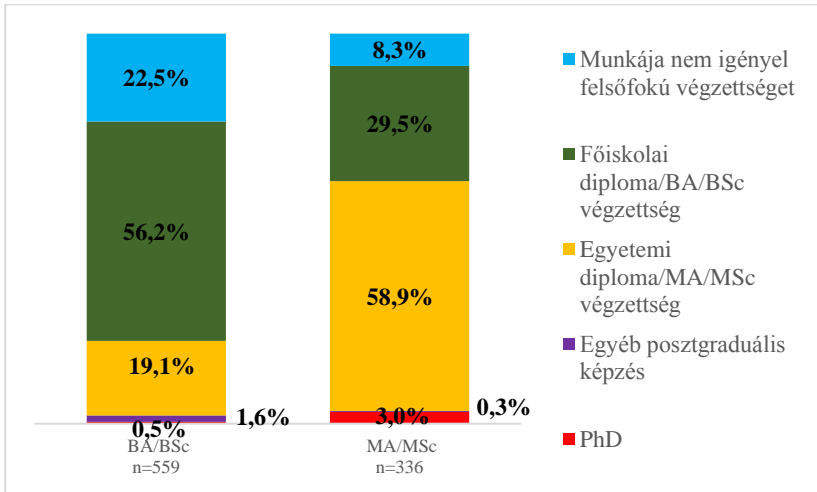
Arra a kérdésre, hogy milyen szakterületen végzett tanulmányok felelnek meg legjobban az aktuális munkájuknak, szintén eltérő válaszokat kaptunk karonként.

Az Ybl Miklós Építéstudományi Karon végzettek 26,9%-a gondolja azt, hogy csak a saját szakterületén szerzett tanulmányok felelnek meg a munkavégzés követelményeinek; 65,6%-uk saját és kapcsolódó szakterületen szerzett tudást jelölte; és csak 7,5% volt, aki azt válaszolta, hogy más, vagy bármilyen szakterületen végzett tanulmány is megfelelné a munka ellátásához. A Gépészmérnöki Karon végzettek körében is alacsony azok aránya, akik munkájuk során nem a végzettségüknek megfelelő szakterületen tevékenykednek.

Az agrártudományi szakterületen (Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar, Agrár- és Gazdaságtudományi Kar, Kertészettudományi Kar) végzett hallgatók válaszai hasonlóságot mutatnak; magas azok aránya, akik egészen más szakterületen dolgoznak, vagy éppenséggel úgy gondolják, bármilyen szakterületű végzettség megfelelné az adott munkához.

A szakterületen kívül történő elhelyezkedés tehát jelen van a felsőfokú végzettséggel rendelkezők munkaerőpiaci életútjában; azonban azt is érdemes megvizsgálni, hogy hogyan vélekednek arról a végzettek, szükség van-e olyan képzettségi szintre az adott munkahelyen, amilyennel ők rendelkeznek.

27. ábra: Véleménye szerint milyen szintű képzettség felel meg legjobban jelenlegi munkájának? – képzési szint szerinti bontásban

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahellyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 27. ábra képzési szint szerint mutatja be, hogy az abszolutóriumot szerzett hallgatók milyen szintű végzettséget tartanak szükségesnek az általuk jelenleg ellátott munkához. Az MA/MSc szakokon végzettek több mint fele úgy nyilatkozott, hogy szükség van mester diplomára a jelenlegi munkahelyén. 29,5% azonban úgy vélekedett, hogy alapszakos diploma is elegendő lenne a jelenlegi munkája ellátásához.

A mester szakon végzettek 8,3%-a úgy nyilatkozott a megkereséskor, hogy jelenlegi munkája nem igényel felsőfokú végzettséget.

A BA/BSc szakon végzett hallgatók szintén több mint fele elégedett végzettségével, hiszen jelenlegi munkájához ez a leginkább illeszkedő végzettségi szint. 19,1%-uk azonban azt nyilatkozta, hogy egy mester diploma jobban illeszkedne munkájuk ellátásához. Az alapszakot végzett hallgatók jelentős aránya (22,5%) úgy érzi, jelenlegi munkája ellátásához nincs szüksége felsőfokú végzettségre.

Az 1. táblázat a Szent István Egyetemen 2013-ban, 2015-ben és 2017-ben végzettek munkahelyének ágazatát mutatja be. A Szent István Egyetem végzettjei legnagyobb számban a feldolgozóiparban dolgoznak, de magas a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma is. Az építőipar, a közigazgatás és az oktatás is jelentős arányt képvisel.

1. táblázat: A 2013, 2015 és 2017-ben végzetek munkahelyének ágazata

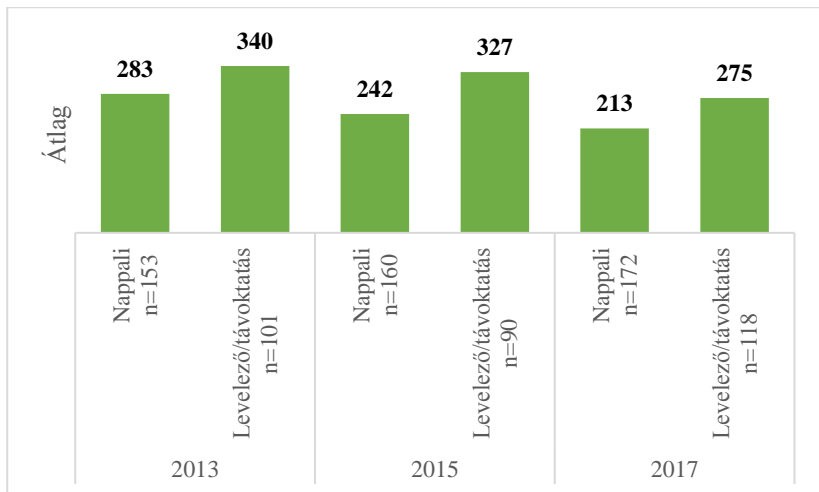
	Fő	Százalék
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	127	14
Bányászat, kőfejtés	2	0,2
Feldolgozóipar (pl. élelmiszer, ruházat, építőanyag, szerszám, gépgyártás, gyógyszergyártás, elektronikai eszközök, járművek gyártása, ffeldolgozás)	139	15,3
Villamosenergia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás (ezek termelése, ellátása, kereskedelme)	22	2,4
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	13	1,5
Építőipar	92	10,1
Kereskedelem, gépjárműjavítás (minden nagy- és kiskereskedelem, illetve gépjárművek esetében a javítás, karbantartás is)	58	6,4
Szállítás, raktározás (pl. vasúti, közúti, légi személy- és áruszállítás és postai tevékenység)	19	2,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	17	1,8
Információ, kommunikáció (pl. távközlés, számítógépes szolgáltatások, kiadói tevékenység, műsorgyártás)	57	6,3
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	38	4,2
Ingtatlanügyletek (pl. ingatlan adás-vétele, ügynökség)	7	0,7
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (pl. piackutatás, fordítás/tolmácsolás, jogi, üzleti szakértői tevékenység, műszaki tanácsadás, tudományos kutatás)	35	3,9
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység (pl. eszköz, illetve munkaerő-kölcsönzés, biztonsági szolgáltatás, üzemeltetés, takarítás, adminisztráció, rendezvényszervezés)	30	3,3
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	61	6,8
Oktatás	59	6,5
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	12	1,3
Művészet, szórakoztatás, szabadidő (pl. múzeum, szerencsejáték, sport, művészet)	7	0,8
Egyéb szolgáltatás (pl. érdekképviselő, szakszervezet, politika, háztartásicikk-javítás, tisztítás, fodrászat)	18	2
Háztartás munkaadói tevékenysége, termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra	1	0,1
Egyéb	93	10,2
Összesen	908	100,0

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahellyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

A következőben a végzettek jelenlegi nettó keresetével foglalkozunk.

28. ábra: Mennyi volt az előző hónapban / az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott, a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete? (NETTÓ EZER FT/HÓNAP) – tagozat szerinti bontásban

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahelyrel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

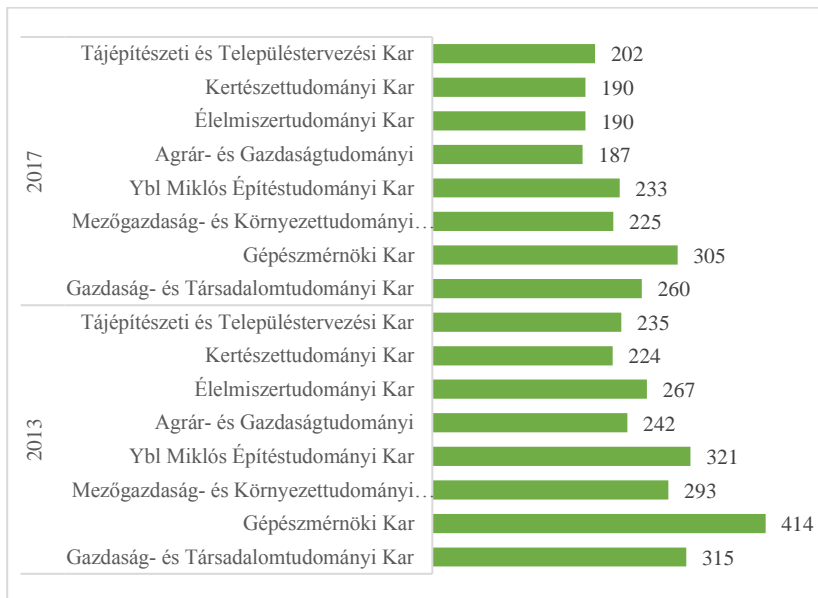
A 28. ábra a nappali és levelező tagozatosok nettó átlagkeresetét mutatja. Minden végzési év esetén jelentős eltérés figyelhető meg a nappali és levelező tagozaton végzettek illetménye között.

Ennek oka minden bizonnyal, hogy a levelező tagozaton végzettek jelentősebb szakmai tapasztalattal rendelkeznek és hosszabb munkaerőpiaci életutat tudhatnak maguk mögött, amely magasabb jövedelemhez juttatja őket. Az a tényező sem elhanyagolható, hogy a hallgató hány éve végzett.

A nappali tagozaton végzettek esetén 70 ezer forinttal keres többet átlagosan egy öt éve végzett diák, mint egy frissdiplomás. Az egyre erősödő kínálat orientált munkaerőpiacon talán az ellenkezője se lepne meg senkit, de hozzá kell tenni, hogy a különbségeket szintén a több munkatapasztalat indokolja.

A nettó kereseteket megvizsgáltuk karonként is, de csak a frissdiplomások és az öt éve végzettek válaszait vetettük össze.

29. ábra: Mennyi volt az előző hónapban / az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott, a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete? (NETTÓ EZER FT/HÓNAP) - kar szerinti bontásban

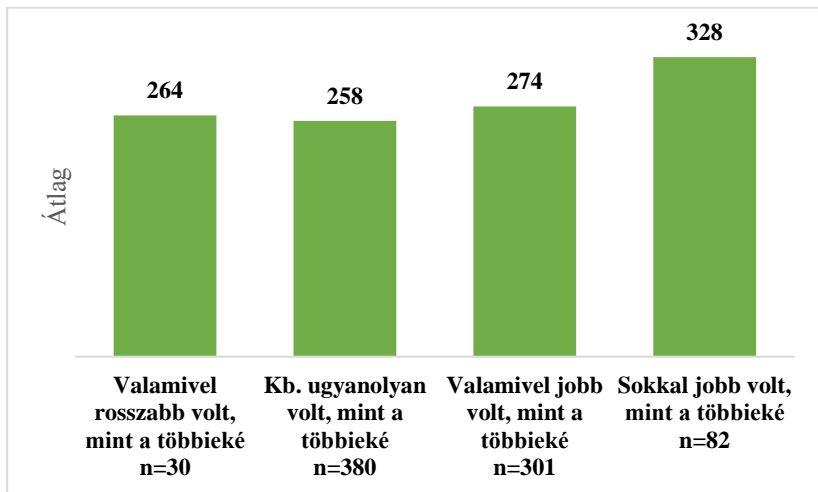
Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahelyel rendelkező válaszadókra vonatkozott, és csak az öt éve végzetek és a frissdiplomások válaszait veti össze

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

A 29. ábra is jól szemlélteti, hogy mekkora a különbség egy frissdiplomás és egy 5 éve végzett hallgató jövedelme között. Az is megfigyelhető, hogy a választott szakterület még 5 éves távlatban sem egyenlíti ki a piacon realizálható jövedelmeket.

Feltételezzük, hogy a hallgatók tanulásra fordított erőfeszítései összefüggésben lehetnek a későbbi jövedelmükkel.

30. ábra: Mennyi volt az előző hónapban / az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott, a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete? (NETTÓ EZER FT/HÓNAP) – tanulmányi eredmény szerint

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahellyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 30. ábra tanulmányi eredmény szerint mutatja a hallgatók nettó átlagjövedelmét. A legjobb tanulmányi eredményű hallgatók szignifikánsan többet keresnek havonta a többiektől. Ugyanakkor a magasabb jövedelem más belső tulajdonságokkal is összefüggésben van, melyek közül az egyik bizonyosan az erőfeszítés, igyekezet mértéke. A magasabb ambícióval dolgozó hallgatók magasabb jövedelemre tehetnek szert az említett belső tulajdonságuk következtében.

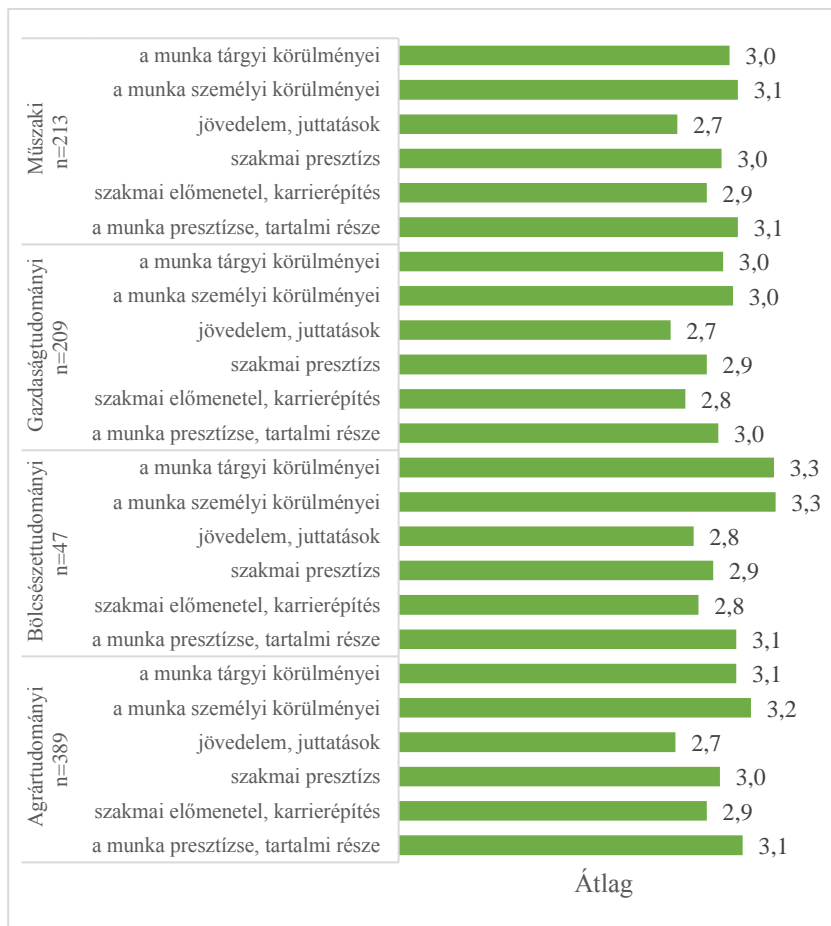
3.5 *Munkával való elégedettség*

Végzett hallgatóinkat megkértük arra, hogy értékeljék munkájukkal kapcsolatos elégedettségüket néhány szempont szerint.

KISS (2013) tanulmányából tudjuk, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők közül sokan elégedetlenek a jövedelmükkel és szorulnak rá a saját végzettségüknél alacsonyabb végzettséget igénylő munka végzésére, ami csökkenti elégedettségüket. Ugyanez a tanulmány, arra is rávilágít, hogy bizonyos szakterületeken az elégedettség az idő múlásával csökken (pl. egészségügyi képzési terület).

Az elégedettséget egy egytől négyig terjedő skálán, hét szempont szerint osztályozhatták a válaszadók. Az értékelési szempontok a munka személyi körülményei, a munka szakmai, tartalmi része, a munka tárgyi körülményei, a szakmai presztízs, a jövedelem és juttatások, a szakmai előmenetel és karrierépítés voltak; végül pedig a munka összességét tekintve kellett véleményt alkotniuk.

31. ábra: Mennyire elégedett jelenlegi munkájával az alábbi szempontok szerint? (1-egyáltalán nem; 4-teljes mértékben) – képzési terület szerinti bontásban

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahellyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

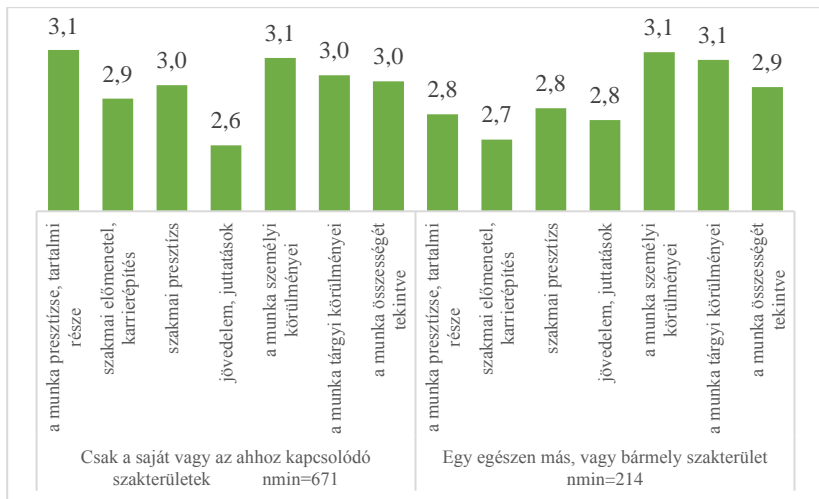
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 31. ábra azt mutatja, hogy a végzett hallgatók mennyire elégedettek munkájukkal különböző nézőpontok szerint.

Mivel az abszolutórium megszerzésének éve szerint nem tapasztaltunk jelentős eltérést az értékítéletekben, ezért a főbb képzési területeként vetettük össze az eredményeket. Hallgatóink minden képzési területen a jövedelemmel a legkevésbé elégedettek.

A következőkben azt vizsgáltuk, hogy az elégedettség hogyan függ össze azzal, hogy a hallgatók szakterületen belül helyezkednek-e el.

32. ábra: Mennyire elégedett jelenlegi munkájával az alábbi szempontok szerint? (1-egyáltalán nem; 4-teljes mértékben) – Véleménye szerint milyen szakterületen végzett tanulmányok felelnek meg a legjobban jelenlegi munkájának?

Megjegyzés: A kérdés a felméréskor munkahellyel rendelkező válaszadókra vonatkozott.

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

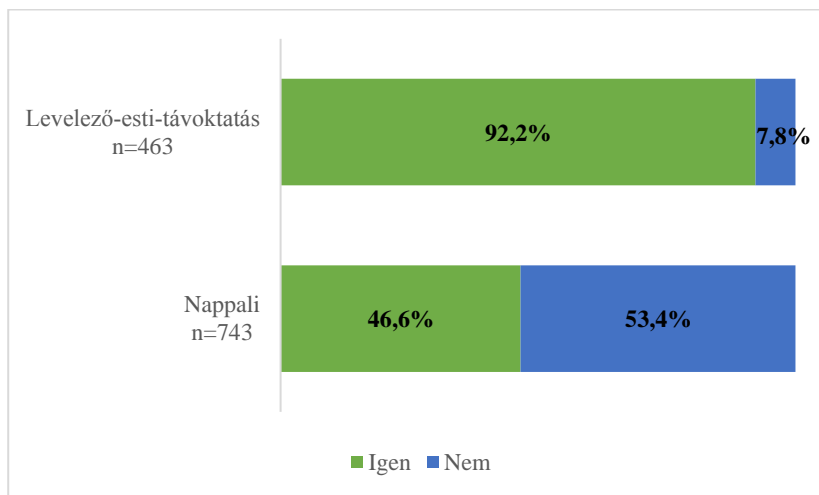
Kiss (2013) kutatásában is utalt rá, hogy a túlképzettség és a pályaelhagyás elégedetlenné teszi a hallgatókat a munkájukkal.

Ezt az összefüggést megvizsgáltuk, és az elégedettségben jelentős eltéréseket tapasztalunk aszerint, hogy a hallgató saját szakterületén dolgozik-e. A legtöbb tényezővel elégedettebbek azok a hallgatók, akik a végzettségüknek megfelelő szakterületen dolgoznak. Ez alól kivétel csak a jövedelem, nagy valószínűséggel a szakterületen maradásért áldozatot hoztak a válaszadók, alacsonyabb jövedelmet vállalva.

4. Az aktív hallgatók körében végzett felmérés eredményei

A következőkben áttérünk az aktív hallgatóink által kitöltött kérdőívek eredményeinek kiértékelésére. Aktív hallgatók alatt a 2018 tavaszán a Neptun rendszerben állományban lévő hagyományos egyetemi, főiskolai, az alap-, mester és osztatlan mesterképzések/egységes osztatlan képzések aktív státuszú hallgatóit értjük.

33. ábra: Jelenleg dolgozik?-tagozat szerinti bontásban

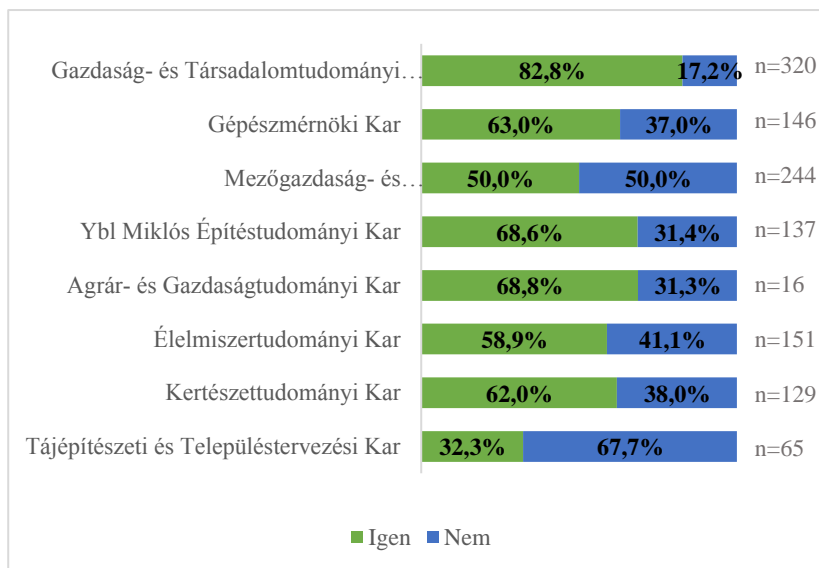
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

Aktív hallgatóinkat megkérdeztük arról, hogy tanulmányaik alatt dolgoznak-e. Az eredmények arra utalnak, hogy a nappali tagozatos hallgatók a tanulás mellett nagy arányban munkát is vállalnak.

A 33. ábra mutatja, hogy míg a nappali tagozatos hallgatók 46,6%-a dolgozik a tanulmányok mellett, addig a levelező/távoktatásban tanulók csupán 7,8%-a nyilatkozta a felméréskor, hogy nem dolgozik. A levelező tagozaton tanulók esetében az eredmény nem okozott meglepetést, a nappali tagozatosok esetében azonban fontos információ, hogy aktív hallgatóink közel fele nem csak tanul, hanem mellette munkát is vállal.

Ugyanezt megvizsgáltuk karonként is, hogy megtudjuk a tanulás melletti munkavégzés mely karok hallgatóira vonatkozik inkább, és melyekre kevésbé. Ennek eredményeit mutatja a 34. ábra.

34. ábra: Jelenleg dolgozik? – kar szerinti bontásban

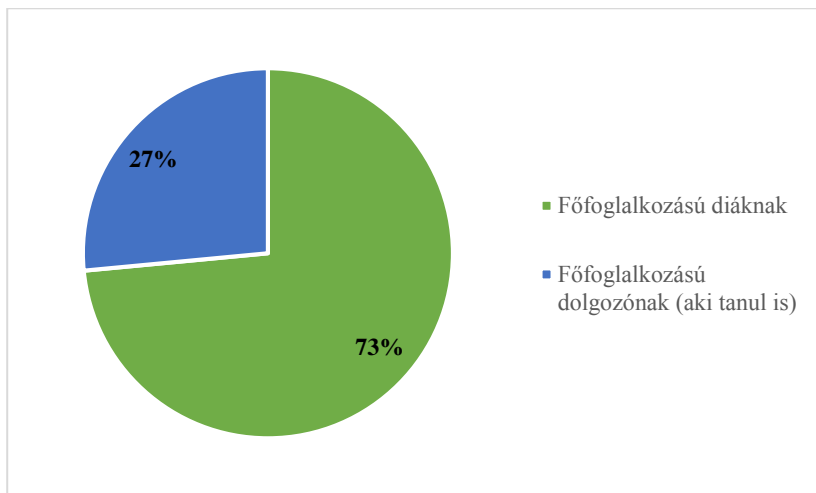

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

A nappali tagozatos hallgatók közül a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar diákjait érinti legnagyobb arányban a tanulás melletti munkavégzés. A válaszadók 82,8%-a nyilatkozta, a felmérés időpontjában, hogy dolgozik. A Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar hallgatóinak fele, a Tájépítészeti és Településtervezési Kar hallgatóinak pedig 32,3%-a dolgozik az aktív hallgatói jogviszony mellett.

A hallgatói identitást sok minden befolyásolhatja. Érdekes ezért azt is szemügyre venni, hogy a dolgozó nappali tagozatos hallgatók minek tekintik magukat tanulmányiak során: főfoglalkozású diáknak, vagy inkább főfoglalkozású dolgozónak, aki tanul is.

35. ábra: Minek tekinti magát inkább? -nappali tagozatos hallgatók válaszai

n=346

(nappali tagozatos, a tanulmányok mellett dolgozó válaszadók)

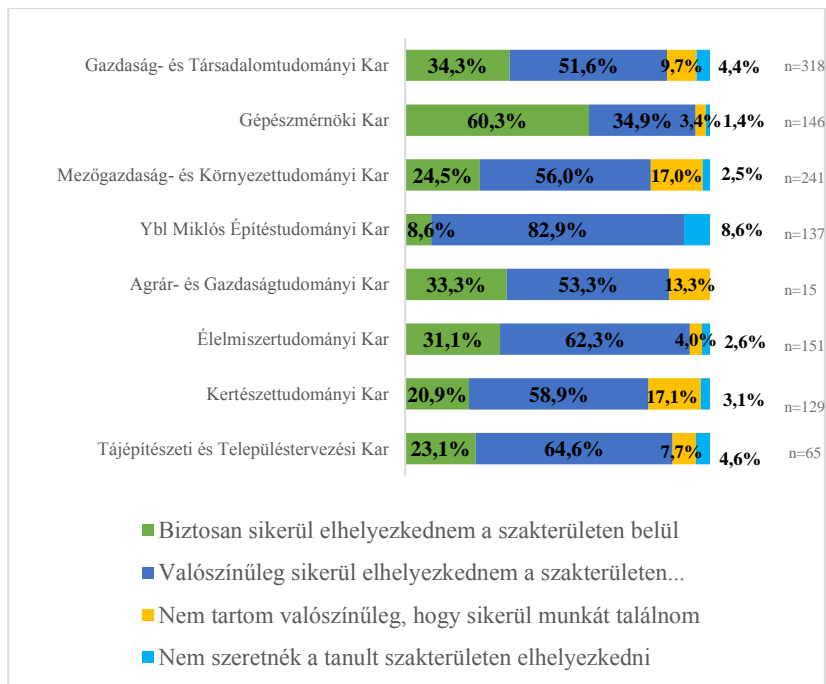
Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 35. ábra azon nappali tagozatos aktív hallgatók véleményét szemlélteti, akik a felméréskor úgy nyilatkoztak, hogy tanulmányaik mellett dolgoznak is.

A nappali tagozatos hallgatók 46,6%-a tanulmányai mellett dolgozik is, azonban ezen hallgatóknak csak 27%-a tekinti magát elsősorban főállású munkavállalónak. 73%-uk főfoglalkozású diáknak érzi inkább magát annak ellenére, hogy dolgozik is.

Még fontosabb kérdés talán, hogy az aktív hallgatók mennyire érzik biztosnak, hogy végzés után a tanult szakterületen el tudnak majd helyezkedni. Ezt kari bontásban szemléltejtük.

36. ábra: Mennyire tartja valószínűnek a szakterületen belüli elhelyezkedést a szakon szerzett diplomával? – kar szerinti bontásban

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felmérésének adatai alapján saját szerkesztés

A 36. ábra azt mutatja, hogy a Szent István Egyetem különböző karainak aktív hallgatói mennyire tartják valószínűnek, hogy a

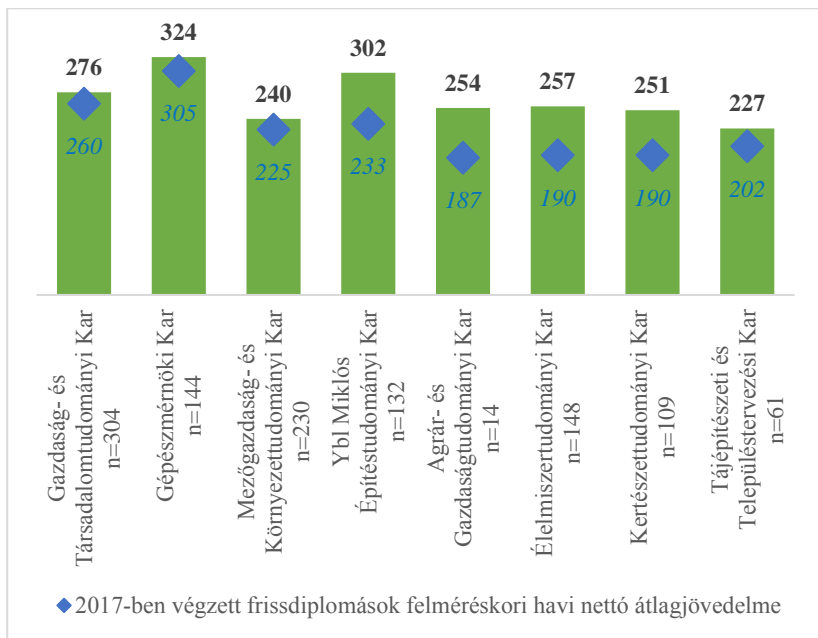
szakterületüknek megfelelő munkahelyen tudnak elhelyezkedni a diplomaszerzés után.

Összességében a Szent István Egyetem hallgatói bizakodóak a szakterületen való elhelyezkedés terén, túlnyomó többségük biztosnak, vagy valószínűnek tartja a szakterületen való elhelyezkedést.

Elenyésző minden karon 20% alatti arányban nyilatkozták a hallgatók, hogy nem tartják valószínűnek, a sikeres elhelyezkedést a tanult szakterületen belül; illetve 5% körül mozog azok aránya, akik úgy gondolták, hogy nem is szeretnék a későbbiekben a tanult szakterületen munkát vállalni.

Az elhelyezkedésre vonatkozó kérdéseink után a következő fontos témakör, hogy mekkora fizetéssel lennének elégedettek a jelenleg még aktív státuszú hallgatók. Az elvárt nettó átlagkereseteket karonként mutatjuk be.

37. ábra: Mi az a havi nettó átlagkereset, amellyel frissdiplomásként Ön személy szerint elégedett lenne? – kar szerinti bontásban, átlag

Forrás: a DPR 2018-as tavaszi felméréseinek adatai alapján saját szerkesztés

A 37. ábra szerint a legmagasabb fizetésre vonatkozó elvárása a Gépészmérnöki Kar hallgatóinak van, ők átlagosan 324 ezer forint nettó kezdő fizetéssel lennének elégedettek. Ez a gépész végzettségű frissdiplomások közül csak kevesek számára adatik meg. A felméréskor megkérdezett pályakezdők átlagosan 305 ezer forint nettó átlagjövedelmet tudtak realizálni a munkaerőpiacon.

A legalacsonyabb bérekre a Tájépítészeti és Településtervezési Kar hallgatói számítanak, ők 227 ezer forint nettó jövedelemmel már elégedettek lennének, azonban a végzetek válasza alapján a 202 ezer forintos frissdiplomás nettó bér az, amit a karon végzetek elértek.

A Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar aktív hallgatói ítélték meg leginkább reálisan a várható jövedelmet, itt csak 16 ezer forint különbség van a becült és a tényleges frissdiplomás illetmény között.

5. Összegzés

Tanulmányunkban elsőként azt vizsgáltuk meg, hogy az abszolutóriumot szerzett hallgatóink milyen erőfeszítéssel végezték tanulmányaikat, és az erőfeszítés, ambíció mely tényezőkkel függ össze. A kérdőíves felmérés eredményei azt mutatták, hogy az alapszakon és a mesterszakon végzettek tanulmányi eredménye között jelentős eltérés van. A magasabb képzési szint, magasabb elhivatottságot jelent, amely jobb tanulmányi eredményt von maga után. A nehézségek másik megnyilvánulási formája, ha egy hallgató a tanulmányai mellett dolgozik is. Míg a levelező tagozaton végzett hallgatók túlnyomó többsége az abszolutórium megszerzésekor már rendelkezett főállású munkaviszonnyal, addig a nappali tagozatos hallgatók hasonlóan magas számban még nem rendelkeztek munkahellyel. A nappali tagozatosok közül az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatói dolgoztak legnagyobb arányban az abszolutóriumkor. A munkavállalás ellenére azonban a nappali tagozatos hallgatók inkább főfoglalkozású diákként tekintettek magukra a tanulmányaik alatt.

Végzett hallgatóink jelentős része (negyede) nem kapja kézhez diplomáját az abszolutórium megszerzésekor. Ez nem új eredmény, az elmúlt évek felmérései rendre ugyanezt mutatták.

A diploma késedelmes megszerzésének leggyakoribb oka a nyelvvizsga hiánya, azonban képzési formánként ebben eltérés tapasztalható. A nyelvvizsga hiánya az alapszakos hallgatókra inkább jellemző.

A szakmai tapasztalat megszerzése végzett hallgatóink számára prioritási kérdés. Az alapszakot végzett hallgatók jelentős része (közel fele) az abszolutórium után munkát kezdett keresni, és csak 14%-uk nyilatkozta azt, hogy inkább tovább tanulna.

Azok, akik munkakereséssel kezdték az abszolutórium utáni időszakot, pár kivételtől eltekintve mindenki azonnal, vagy kevés keresgélés után talált állást. Az álláskeresési stratégiák közül még mindig az álláshirdetések böngészése a legnépszerűbb forma, de a személyes ismeretség is sokakat juttatott az első munkahelyhez.

Kutatási eredményeink megerősítettek minket abban, hogy az egyetemen megszerzett tudás jól hasznosítható a munkaerőpiacon. Megkérdeztük végzettjeinket, hogy milyen mértékben használják az egyetemen szerzett ismereteiket a munkahelyükön. Az Ybl Miklós Építéstudományi Karon végzett hallgatók használják ezt átlagosan a legnagyobb mértékben. Ők az egytől ötig terjedő skálán átlagosan 3,83-ra értékelték a megszerzett szakterületi tudás hasznosságát.

Az aktív hallgatók felmérése alapján azt tapasztaltuk, hogy a diákok nagy része a tanulás mellett dolgozik is.

A nappali tagozatosok közül minden második válaszadó úgy nyilatkozott, hogy munkát vállal az iskola mellett. Erre gyakran anyagi okok miatt van szükség, de vannak, akik úgy vélik, hogy jó pozíciót szakmai gyakorlattal, munkatapasztalattal tudnak szerezni a munkaerőpiacon, ha - a versenytársaknál hamarabb - szakmai tapasztalatra tesznek szert.

Aktív hallgatóink bizakodóak a tekintetben, hogy végzés után el tudnak helyezkedni az adott szakterületen, és ebben valószínű nem tévednek, hiszen már tudjuk, hogy a végzetek két harmada a szakterülethez kapcsolódó munkát végzett a felméréskor. Diákjaink azonban talán túlságosan optimisták az elvárt jövedelemmel kapcsolatban, a hallgatók jellemzően magasabb jövedelmet várnak végzés után, mint amit a végzett frissdiplomások a valóságban realizálni tudnak.

6. Melléklet – Táblázatok

2. táblázat: Aktív hallgatói alapsokaság megoszlása karok szerint a Szent István Egyetemen

Kar	Populáció, fő	Populáció, %
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	2115	26,44
Gépészmérnöki Kar	967	12,09
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	1624	20,31
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	911	11,39
Agrár- és Gazdaságtudományi Kar	102	1,28
Élelmiszertudományi Kar	1002	12,53
Kertészettudományi Kar	852	10,65
Tájépítészeti és Településtervezési Kar	425	5,31
SZIE aktív hallgatói összesen	7998	100,00

3. táblázat: Aktív hallgatói alapsokaság megoszlása képzési szint, tagozat és nemek szerint a Szent István Egyetemen

Kar	Populáció, fő	Populáció, %
Alapképzés (BA, BSc)	5696	71,22
Mesterképzés (MA, MSc) / egységes, osztatlan képzés	2302	28,78
SZIE aktív hallgatói összesen	7998	100,00
Nappali	4935	61,70
Levelező	3063	38,30
SZIE aktív hallgatói összesen	7998	100,00
Férfi	4005	50,08
Nő	3993	49,92
SZIE aktív hallgatói összesen	7998	100,00

4. táblázat: Az aktív hallgatók által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása karok szerint, illetve a kitöltési arány karonként a Szent István Egyetemen

Kar	Kitöltött kérdőív, fő	Kitöltött kérdőív, %	Kitöltési arány, %
Agrár- és Gazdaságtudományi Kar	40	3,32	39,22
Élelmiszertudományi Kar	171	14,18	17,07
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	289	23,96	13,66
Gépészmérnöki Kar	182	15,09	18,82
Kertészettudományi Kar	133	11,03	15,61
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	169	14,01	10,41
Tájépítészeti és Településtervezési Kar	88	7,30	20,71
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	134	11,11	14,71
SZIE aktív hallgatói összesen	1206	100,00	15,08

5. táblázat: Az aktív hallgatók által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása képzési szint szerint, illetve a kitöltési arány képzési szintenként a Szent István Egyetemen

Képzési szint	Kitöltött kérdőív, fő	Kitöltött kérdőív, %	Kitöltési arány, %
Alapképzés (BA, BSc)	852	70,65	14,96
Mesterképzés (MA, MSc) / egységes, osztatlan képzés	354	29,35	15,38
SZIE aktív hallgatói összesen	1206	100	15,08

6. táblázat: Az aktív hallgatók által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása tagozat szerint, illetve a kitöltési arány tagozatonként a Szent István Egyetemen

Képzési forma (tagozat)	Kitöltött kérdőív, fő	Kitöltött kérdőív, %	Kitöltési arány, %
Nappali	786	65,17	15,93
Levelező/esti/távoktatás	420	34,83	13,71
SZIE aktív hallgatói összesen	1206	100,00	15,08

7. táblázat: Az aktív hallgatók által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása nemek szerint, illetve a kitöltési arány nemenként a Szent István Egyetemen

Nem	Kitöltött kérdőív, fő	Kitöltött kérdőív, %	Kitöltési arány, %
Férfi	514	42,62	12,83
Nő	692	57,38	17,33
SZIE aktív hallgatói összesen	1206	100,00	15,08

8. táblázat: A végzett hallgatók alapsokaságának megoszlása karok szerint a Szent István Egyetemen

	Kar	Populáció, fő	Populáció, %
2013-ban végzettek	Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	1049	39,26
	Gépészmérnöki Kar	247	9,24
	Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	505	18,90
	Ybl Miklós Építéstudományi Kar	228	8,53
	Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kar	55	2,06
	Élelmiszertudományi Kar	195	7,30
	Kertészettudományi Kar	251	9,39
	Tájépítészeti és Településtervezési Kar	142	5,31
	SZIE 2013-ban végzettjei összesen	2672	100,00
2015-ben végzettek	Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	878	33,72
	Gépészmérnöki Kar	229	8,79
	Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	504	19,35
	Ybl Miklós Építéstudományi Kar	269	10,33
	Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kar	38	1,46
	Élelmiszertudományi Kar	267	10,25
	Kertészettudományi Kar	261	10,02
	Tájépítészeti és Településtervezési Kar	158	6,07
	SZIE 2015-ben végzettjei összesen	2604	100,00
2017-ben végzettek	Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	843	30,89
	Gépészmérnöki Kar	252	9,23
	Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	600	21,99
	Ybl Miklós Építéstudományi Kar	270	9,89
	Agrár- és Gazdaságtudományi Kar	24	0,88
	Élelmiszertudományi Kar	331	12,13
	Kertészettudományi Kar	266	9,75
	Tájépítészeti és Településtervezési Kar	143	5,24
	SZIE 2017-ben végzettjei összesen	2729	100,00

9. táblázat: A végzett hallgatók alapsokaságának megoszlása képzési szint szerint a Szent István Egyetemen

	Képzési szint	Populáció, fő	Populáció, %
2013-ban végzettek	alapképzés (BA, BSc)	1647	61,64
	mesterképzés (MA, MSc)	929	34,77
	egyetemi – hagyományos képzés	55	2,06
	főiskolai – hagyományos képzés	41	1,53
	SZIE 2013-ban végzettjei összesen	2672	100,00
2015-ben végzettek	alapképzés (BA, BSc)	1757	67,47
	mesterképzés (MA, MSc)	827	31,76
	egyetemi – hagyományos képzés	4	0,15
	főiskolai – hagyományos képzés	16	0,61
	SZIE 2015-ben végzettjei összesen	2604	100,00
2017-ben végzettek	alapképzés (BA, BSc)	1645	60,28
	mesterképzés (MA, MSc)	1084	39,72
	egyetemi – hagyományos képzés	0	0,00
	főiskolai – hagyományos képzés	0	0,00
	SZIE 2017-ben végzettjei összesen	2729	100,00

10. táblázat: A végzett hallgatók alapsokaságának megoszlása tagozat szerint a Szent István Egyetemen

	Képzési forma (tagozat)	Populáció, fő	Populáció, %
2013	Nappali	1590	59,51
	Levelező- távoktatás	1082	40,49
	SZIE 2013-ban végzettjei összesen	2672	100,00
2015	Nappali	1703	65,40
	Levelező- távoktatás	901	34,60
	SZIE 2015-ben végzettjei összesen	2604	100,00
2017	Nappali	1729	63,36
	Levelező- távoktatás	1000	36,64
	SZIE 2017-ben végzettjei összesen	2729	100,00

11. táblázat: A végzett hallgatók alapsokaságának megoszlása nem szerint a Szent István Egyetemen

	Képzési forma (tagozat)	Populáció, fő	Populáció, %
2013	Férfi	1103	41,28
	Nő	1569	58,72
	SZIE 2013-ban végzettjei összesen	2672	100,00
2015	Férfi	1137	43,66
	Nő	1467	56,34
	SZIE 2015-ben végzettjei összesen	2604	100,00
2017	Férfi	1211	44,38
	Nő	1518	55,62
	SZIE 2017-ben végzettjei összesen	2729	100,00

12. táblázat: A végzettek által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása karok szerint, illetve a kitöltési arány karonként a Szent István Egyetemen

	Kar	Kitöltött kérdőív, fő	Kitöltött kérdőív, %	Kitöltési arány, %
2013-ban végzettek	Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	98	30,53	9,34
	Gépészmérnöki Kar	38	11,84	15,38
	Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	72	22,43	14,26
	Ybl Miklós Építéstudományi Kar	28	8,72	12,28
	Élelmiszertudományi Kar	20	6,23	10,26
	Kertészettudományi Kar	34	10,59	13,55
	Tájépítészeti és Településtervezési Kar	24	7,48	16,90
	Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kar	7	2,18	12,73
	SZIE végzettjei összesen	321	100,00	12,01
2015-ben végzettek	Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	86	26,54	9,79
	Gépészmérnöki Kar	32	9,88	13,97
	Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	52	16,05	10,32
	Ybl Miklós Építéstudományi Kar	37	11,42	13,75
	Élelmiszertudományi Kar	49	15,12	18,35
	Kertészettudományi Kar	38	11,73	14,56
	Tájépítészeti és Településtervezési Kar	27	8,33	17,09
	Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kar	3	0,93	7,89
	SZIE végzettjei összesen	324	100,00	12,44
2017-ben végzettek	Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	114	28,29	13,52
	Gépészmérnöki Kar	40	9,93	15,87
	Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	85	21,09	14,17
	Ybl Miklós Építéstudományi Kar	36	8,93	13,33
	Élelmiszertudományi Kar	59	14,64	17,82
	Kertészettudományi Kar	40	9,93	15,04
	Tájépítészeti és Településtervezési Kar	25	6,20	17,48
	Agrár- és Gazdaságtudományi Kar	4	0,99	16,67
	SZIE végzettjei összesen	403	100,00	14,77

13. táblázat: A végzettek által kitöltött kérdőívek száma a képzési szint, tagozat és nemek szerint, illetve a kitöltési arány a Szent István Egyetem végzett hallgatói körében

		Kitöltött kérdőív, fő	Kitöltött kérdőív, %	Kitöltési arány, %
2013-ben végzettek	Alapképzés (BA, BSc)	162	50,47	9,84
	Mesterképzés (MA, MSc)	145	45,17	15,61
	Egyetemi – hagyományos képzés	4	1,25	7,27
	Főiskolai – hagyományos képzés	10	3,12	24,39
	SZIE végzettjei összesen	321	100,00	12,01
	Nappali	200	62,31	12,58
	Levelező/esti/távoktatás	121	37,69	11,18
	SZIE végzettjei összesen	321	100,00	12,01
	Férfi	136	42,37	12,33
	Nő	185	57,63	11,79
	SZIE végzettjei összesen	321	100,00	12,01
	2015-ben végzettek	Alapképzés (BA, BSc)	184	56,79
Mesterképzés (MA, MSc)		135	41,67	16,32
Egyetemi – hagyományos képzés		1	0,31	25,00
Főiskolai – hagyományos képzés		4	1,23	25,00
SZIE végzettjei összesen		324	100,00	12,44
Nappali		223	68,83	13,09
Levelező/esti/távoktatás		101	31,17	11,21
SZIE végzettjei összesen		324	100,00	12,44

	Férfi	133	41,05	11,70
	Nő	191	58,95	13,02
	SZIE végzettjei összesen	324	100,00	12,44
2017-ben végzettek	Alapképzés (BA, BSc)	238	59,06	14,47
	Mesterképzés (MA, MSc)	165	40,94	15,22
	SZIE végzettjei összesen	403	100,00	14,77
	Nappali	256	63,52	14,81
	Levelező/esti/távoktatás	147	36,48	14,70
	SZIE végzettjei összesen	403	100,00	14,77
	Férfi	166	41,19	13,71
	Nő	237	58,81	15,61
	SZIE végzettjei összesen	403	100,00	14,77

7. Ábrák jegyzéke

1. ábra: Az önköltséges (költségtérítéses) finanszírozással tanulók száma és aránya 2000 és 2018 között.....	14
2. ábra: Milyen finanszírozási formában tanult Ön ebben az intézményben, ebben a képzésben? – képzési terület és képzési szint szerinti bontásban	16
3. ábra: Átlagosan milyen eredménnyel (osztályzattal) végezte el Ön ezt a szakot? (átlag) - képzési szint, tagozat és finanszírozási forma szerinti bontásban	18
4. ábra: A szak megkezdése után összesen hány félév alatt jutott el az abszolutóriumig? (átlag) – képzési szint szerinti bontásban.....	19
5. ábra: Az abszolutórium megszerzésekor rendelkezett Ön főállású munkaviszonnyal (szolgálati jogviszonnyal) – tagozat és kar szerinti bontásban.....	21
6. ábra: Ön a kérdőív alapjául szolgáló felsőfokú képzése során jellemzően minek tekintette magát inkább? – tagozat és kar szerinti bontásban (főfoglalkozású diáknak vagy dolgozónak, aki tanul is).	23
7. ábra: A kérdőív alapjául szolgáló felsőfokú tanulmányai alatt, a végzettség megszerzése előtt tanult-e hosszabb-rövidebb ideig külföldön? – kar szerinti bontásban.....	25
8. ábra: Az abszolutórium után közvetlenül a diplomáját is megszerezte? – kar szerinti bontásban.....	27

9. ábra: Mi volt a késedelmes diplomaszerzés oka? – képzési forma szerinti bontásban	29
10. ábra: A kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai alatt részt vett-e a tanulmányok részét képező kötelező szakmai gyakorlaton?	30
11. ábra: A kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai alatt részt vett-e a tanulmányok részét képező kötelező szakmai gyakorlaton? – képzési szint és képzési terület szerinti bontásban	32
12. ábra: Gyakorlati helyén a későbbiekben alkalmazták-e?.....	33
13. ábra: Gyakorlati helyén a későbbiekben alkalmazták-e? – kar szerinti bontásban	34
14. ábra: Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül keresett-e munkát? – képzési forma szerinti bontásban	35
15. ábra: Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül keresett-e munkát? – tagozat szerinti bontásban.....	37
16. ábra: Az abszolutórium megszerzése után talált-e munkát?.....	39
17. ábra: Hogyan jutott az abszolutórium utáni első munkájához....	40
18. ábra: Ennek a végzettségnek a megszerzése óta összesen hány főállású munkahelye, munkaviszonya volt Önnek, a jelenlegivel együtt?	41
19. ábra: Ennek a végzettségnek a megszerzése óta volt-e munkanélküli?	42
20. ábra: A kérdőív alapjául szolgáló felsőfokú végzettség megszerzését követően dolgozott-e hosszabb-rövidebb ideig külföldön?.....	43

21. ábra: Ez a munka/ezek a munkák kapcsolódtak-e a felsőfokú végzettségéhez?	44
22. ábra: Mi az Ön jelenlegi fő munkaerőpiaci státusza?	47
23. ábra: Közsférában történő foglalkoztatás	48
24. ábra: Milyen mértékben használja jelenlegi munkájában a kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai során elsajátított tudást, megszerzett készségeket? – kar szerinti bontásban	49
25. ábra: Milyen mértékben használja jelenlegi munkájában a kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai során elsajátított tudást, megszerzett készségeket? (1-egyáltalán nem; 5-teljes mértékben) – képzési forma szerinti bontásban	50
26. ábra: Véleménye szerint milyen szakterületen végzett tanulmányok felelnek meg legjobban ennek a munkának? – kar szerinti bontásban	51
27. ábra: Véleménye szerint milyen szintű képzettség felel meg legjobban jelenlegi munkájának? – képzési szint szerinti bontásban	53
28. ábra: Mennyi volt az előző hónapban / az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott, a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete? (NETTÓ EZER FT/HÓNAP) – tagozat szerinti bontásban	56
29. ábra: Mennyi volt az előző hónapban / az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott, a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete? (NETTÓ EZER FT/HÓNAP) - kar szerinti bontásban	58

30. ábra: Mennyi volt az előző hónapban / az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott, a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete? (NETTÓ EZER FT/HÓNAP) – tanulmányi eredmény szerint.....	59
31. ábra: Mennyire elégedett jelenlegi munkájával az alábbi szempontok szerint? (1-egyáltalán nem; 4-teljes mértékben) – képzési terület szerinti bontásban.....	60
32. ábra: Mennyire elégedett jelenlegi munkájával az alábbi szempontok szerint? (1-egyáltalán nem; 4-teljes mértékben) – Véleménye szerint milyen szakterületen végzett tanulmányok felelnek meg a legjobban jelenlegi munkájának?.....	62
33. ábra: Jelenleg dolgozik? -tagozat szerinti bontásban.....	64
34. ábra: Jelenleg dolgozik? – kar szerinti bontásban	65
35. ábra: Minek tekinti magát inkább? – nappali tagozatos hallgatók válaszai	67
36. ábra: Mennyire tartja valószínűnek a szakterületen belüli elhelyezkedést a szakon szerzett diplomával? – kar szerinti bontásban	68
37. ábra: Mi az a havi nettó átlagkereset, amellyel frissdiplomásként Ön személy szerint elégedett lenne? – kar szerinti bontásban, átlag 70	

8. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: A 2013, 2015 és 2017-ben végzettek munkahelyének ágazata.....	55
2. táblázat: Aktív hallgatói alapsokaság megoszlása karok szerint a Szent István Egyetemen	75
3. táblázat: Aktív hallgatói alapsokaság megoszlása képzési szint, tagozat és nemek szerint a Szent István Egyetemen.....	76
4. táblázat: Az aktív hallgatók által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása karok szerint, illetve a kitöltési arány karonként a Szent István Egyetemen	77
5. táblázat: Az aktív hallgatók által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása képzési szint szerint, illetve a kitöltési arány képzési szintenként a Szent István Egyetemen.....	77
6. táblázat: Az aktív hallgatók által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása tagozat szerint, illetve a kitöltési arány tagozatonként a Szent István Egyetemen	78
7. táblázat: Az aktív hallgatók által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása nemek szerint, illetve a kitöltési arány nemenként a Szent István Egyetemen	78
8. táblázat: A végzett hallgatók alapsokaságának megoszlása karok szerint a Szent István Egyetemen	79
9. táblázat: A végzett hallgatók alapsokaságának megoszlása képzési szint szerint a Szent István Egyetemen.....	80

10. táblázat: A végzett hallgatók alapsokaságának megoszlása tagozat szerint a Szent István Egyetem.....	81
11. táblázat: A végzett hallgatók alapsokaságának megoszlása nem szerint a Szent István Egyetemen	81
12. táblázat: A végzettek által kitöltött kérdőívek száma, megoszlása karok szerint, illetve a kitöltési arány karonként a Szent István Egyetemen	82
13. táblázat: A végzettek által kitöltött kérdőívek száma a képzési szint, tagozat és nemek szerint, illetve a kitöltési arány a Szent István Egyetem végzett hallgatói körében.....	83

9. Felhasznált irodalom

Akerlof, G.A. – Kranton, R.E. (2002): Identity and Schooling: Some Lessons for the Economics of Education; Journal of Economic Literature, Vol. 40, December 2., 1167–1201. p.

Állami Számvevőszék (2009): Jelentés a felsőoktatási törvény végrehajtásának ellenőrzéséről, Állami Számvevőszék, 176 p.

Blaskó Zsuzsa, Gödri Irén (2014): Kivándorlás Magyarországról: Szelekció és célország-választás az „Új Migránsok” körében, Demográfia, 2014. 57. évf. 4. szám, 271–307. p.

Dunay, Anna, Vinogradov, Segey, Illés, Csaba. (2017): Entrepreneurial attitudes of university students. The Hungarian case study. In: Urszula, Swadźba; Monika, Żak; Rafał, Cekiera (szerk.) Praca – konsumpcja – przedsiębiorczość : Świadomość ekonomiczna młodego pokolenia, Katowice, Lengyelország : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 81-99. p.

EduLine (2017): Utolsó esély: aki eddig nem szerez diplomát, elveszíti a lehetőséget. Elérhető itt: http://eduline.hu/felsooktatas/diplomaszerzes_hatarido_2018_T1TT BD, letöltés ideje: 2018. november 10.

Farkasné Kurucz Zsuzsanna, Lóránd Balázs, Balogh Gábor (2010): Kölcsönös előnyökön alapuló kapcsolatok kialakítása a felsőoktatási intézmények és a munkaadók között, *Vezetéstudomány*, XII. Évf. 11. Szám, 13 p.

Havadi Tamás; Szitás József; Veres Pál (2009): Az önköltségszámítás szabályozása és gyakorlata, különös tekintettel a költségtérítés nagyságának meghatározására, *Felsőoktatási Műhely*, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Országos Felsőoktatási Információs Központ, Budapest, 95-106. p.

Janet Lowe - Vernon Gayle (2007): Exploring the work/life/study balance: the experience of higher education students in a Scottish further education college, *Journal of Further and Higher Education*, 31:3, 225-238 p.

Kiss Paszkál (2013): Pályakezdők munkával való elégedettségének meghatározói, In: Garai Orsolya, Verroszta Zsuzsanna (Szerk.) (2013): *Frissdiplomások 2011*, 265- 291 p.

Mészáros Tamás (2012): Gondolatok a magyar felsőoktatásról szóló vitákhoz, In: Temesi József (szerk.): *Felsőoktatás-finanszírozás: nemzetközi tendenciák és a hazai helyzet*, AULA Kiadó Kft., 340 p.

Mihály Nikolett (2007): Hallgatói elégedettség kritériumai a tömegoktatás feltételei között, *Doktori értekezés*, 147 p.

Mihály Nikolett (2008): Hallgatói identitás és a belőle származtatható hasznosság. *Iskolakultúra*, 18. évf. 11–12. sz. 76-82.p.

Mihály Nikolett (2009): Intézményi és egyéni hasznosságok a hallgatói identitás tükrében, *Vezetéstudomány*, XL. ÉVF. 2009. 12. szám, 36-57 p.

Mihály Nikolett (2012): Hallgatói identitások és hasznossági hatások pp. 363-390. In: Hámori, Balázs; Vajda, Beáta; Tóth, László; Derecskei, Anita; Prónay, Szabolcs (szerk.) *Érzelmek és indulatok a gazdaságban: A gazdasági szereplők viselkedésének sajátosságai a döntésekben és folyamatokban*, Szeged, Magyarország: Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, 575 p.

Munkácsy F. (2004): A szakmai gyakorlatosok fogadása elősegíti a tervszerű munkaerő-utánpótlást. *Munkaügyi Szemle*, 48. évf., 1. sz., 3–17. p.

Sipos Norbert (2014): A felsőoktatásban részt vevők belső migrációs folyamatai a DPR 2011-es országos felmérés adatai alapján, Iii. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia

Szikora Péter, Máté Csilla (2017): Hallgatói motivációk változása az egyetemi évek alatt, *Köztes Európa*, Vol 9 No 1-2. 335-341 p.

Temesi József (2012): Nemzetközi felsőoktatás-finanszírozási trendek: tanulságok és javaslatok 2012 elején, In: Temesi József (szerk.): Felsőoktatás-finanszírozás: nemzetközi tendenciák és a hazai helyzet, AULA Kiadó Kft., 340 p.

Tóth Mónika Ditta, Kovács Judit (2011): „Magyar kesergő” — otthon és külföldön tanuló magyar és nem magyar egyetemisták optimizmusának és szubjektív jóllétének összevetése, Mentálhigiéné és Pszichoszomatika 12 (2011) 4, 277-298 p.

Vinogradov Szergej (2018a): A Diplomás Pályakövető Rendszer 2018-as tavaszi online felmérése a Szent István Egyetemen (populációs statisztikák), kézirat

Vinogradov Szergej (2018b): A Diplomás Pályakövető Rendszer 2018-as tavaszi online felmérése a Szent István Egyetemen (a kitöltési statisztikák), kézirat

Vinogradov Szergej (2018c): A Diplomás Pályakövető Rendszer 2018-as tavaszi online felmérésének folyamata a Szent István Egyetemen, kézirat

Vinogradov, Sergey A., Fekete-Farkas, Mária, Tóth-Naár, Zsuzsanna (2015): Determinants of the labor market success of students graduated in Szent István University in Hungary. Management, Vol. 27 Issue 2, 27-31. p

Vinogradov, Sergey, A (2017): Measuring of the labour market success of graduates of the Szent István University pp. 41-52. , 12 p. In: Daróczi, M; Robak, E; Vinogradov, S (szerk.) Management, organizations and society, Budapest, Magyarország : Agroiinform Kiadó, 226 p.

Vinogradov, Szergej, Dunay Anna, Illés Bálint Csaba (2017): A magyar frissdiplomások munkaerő-piaci sikeressége a 2015-ös diplomás pályakövetési adatok tükrében In: Czeglédy, Tamás (szerk.) Managementhajó nemzetközi vizeken : Managementship on International Waters, Sopron, Magyarország : Soproni Egyetem Kiadó, 88-108. p.

Wiers-Jenssen, J. – Stensaker, B. – Godaard, J. (2002): Student satisfaction: towards an empirical deconstruction of the concept. Quality in Higher Education, 8. 2., 183–195. p.